

Abonamentul:
pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:
pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

La Crăciun.

... și pe pământ pace, într-o
oameni bună învoire.

Din doxologia cea mare.

Pace, bunăinvoire, înțelegere, armonie... frumoase și sublimе cuvinte! De aproape două mii de ani ni le reamintește glasul clopotelor, cari ne chiamă la biserica armoniei și a dragostei; ni le reamintește cântecul diacului de pe slovele învechitului Ohtoih; ni-le reamintește gura preotului, vestitor al cuvântului Celui ce a salutat pe ucenicii săi cu «*Pace Vouă*»!... Celui ce la despărțire le-a zis: «*Pacea mea dau Vouă!*»...

Și cu toate acestea, ce departe e lumea întreagă, ce puțin pătrunse sunt toate popoarele, de acest ideal?

Constelația generală europeană este mai ales astăzi o eclatantă ilustrație — nu a păcii — ci a celei mai încordate dușmăni. Ba — pare-că — tocmai de când există așanumitul „Congres de pace“ pregătirile de război sunt mai încordate și reclamă mai multe milioane pentru înarmări. Țarul Nicolae III insistă *asi* pentru organizarea unui «*congres de pace*» pe temeiul celor mai evanghelice principii, ca *mâne* cu fenomenală consecvență să poată ridica războiul asupra Japonezilor, doritori de cultură și progres. Iară în internul întinsei împărății muscălești și acum clocotesc simțămintele celei mai sângeroase răzbinări între diferitele clase sociale și etnografice.

De altă parte Germanii strămoșesc în mod cel mai neuman pe Slavii ajunși prin cearta internă dintre ei sub dominațiunea lor, luându-le până și pământul de sub picioare. — Englezii asupresc pe Irlandezi, înăbușind dorul lor de o viață proprie. Popoarele din imperiul otoman să jungheie ziua la ameazi; iară ura și dușmănia din monarhia noastră o cunoaștem mai bine cu toții. Francezii zgândăresc pe bieții musulmani din Maroco; Germanii pe cei din colonii. Deci un clocot general, care mai ales în urma ultimelor evenimente din Balcani amenință a fi prevestirea erumperii unui vulcan primejdios, a unui „bellum omnium contra omnes“.

În țările cu populațiune homogenă din punct de vedere etnografic, liniștea și mulțumirea sunt tulburate de dominațiunea nedreaptă și neumană a claselor conducătoare față de celelalte clase sociale apăsate și oprimate, încât în unele țări nici barem puterea de a-și vedea și afla calea mântuirii nu le-a mai rămas claselor de jos, țărănești, etc.

Din toate acestea putem conchide, că lumea e condusă de interese deosebite și nici pe departe de spiritul unei armonii generale. Deci suntem tare departe de timpul de a fi o turmă pacinică, trăind în armonie sub conducerea unui păstor. Interese particulare susțin constelațiunea de azi a statelor, pe când interesul binepriceput al popoarelor ar fi, că de pildă în Europa să existe o singură împărăție în frunte cu un împărat, și compusă din atâtea state naționale confederate câte

popoare există în ea, fie mici fie mari. Astfel popoarele — în frunte cu capii lor naționali — s'ar putea desvoltă mai ușor, mai pacinic, mai coresponzător înclinațiunilor lor innăscute și conflictele ar fi mai puține.

Așa cum suntem astăzi e rău și necreștinesc. Eram odată. într'o vară, pe insula de pe Dunăre *Adakaleh*. Ciceronele turc vedeă, că suntem creștini. Voind să înceapă cu noi o discuțiune dogmatico-morală, ne spuse crudul adevăr: „*Voi nu țineți ce-i scris în carte!*“ Adecă vroia să zică: Aveți și voi coranul, cartea, biblia, scriptura voastră, care cuprinde frumoase îndrumări, dară nu vă țineți de ele. Cruda realitate zilnic dovedește, că conducătorii destinelor lumii sunt departe de a fi pătrunși de duhul evanghelic; din contră — vorba Turcului — nu se țin de poruncile religiei creștine.

În asemenea împrejurări, și mai ales în acest timp de general materialism, nimic mai sublim, decât cântecul îngerilor dela nașterea lui Christos, care prin cuvintele „mărire întru cei de sus, lui D-zeu ...“ anume vrea să ne îndrepte gândul, mintea și inima, dela mocirla intereselor pământești, *sus spre steaua idealismului*, singur în stare a ne însuflă sentimente de *milă*, de *dreptate*, fără de cari *pacea* și *bunăînțelegerea* sunt cu neputință. Ceice exercită dreptatea, pun temelie sigură păcii; iară cei nedrepti sunt conduși de interese particulare, cari îi abat dela calea adevărului.

Apreciind din aceste considerante poporul nostru român, trebuie să con-

FOILETON.

Cantorul Cimpoi.

Cântăreț de legea veche,
Cântăreț și om de treabă,
Biată mintea mea zadarnic
De păcatul lui se 'ntreabă.

Cantorul Cimpoi bătrânul
Cu făptura lui vitează,
Cum cântă de mult în strană
Cântecul de Bobotează.

De troparele-i măiestre
Se 'nchină adânc poporul
Și se luminează
Lui Iisus Mântuitorul.

Povestea pe-atunci nănașii
Că-i mai sfântă cununia,
Dacă glasul lui mărește
Pe prorocul Isaiia.

Și la orice zi de praznic
Îl poftă un colț de țară,
Câte cântece de lume
N'a cântat odinioară!...

Dar, vezi, vremea fără suflet
Duce cântecul și gluma,

Azi e rău de satul nostru
Și-i de cantor rău acumă...

Cum l-a 'mbătrânit năcazul
De când i-a murit mulerea,
Domnezu i-a luat glasul
Domnii i-au vândut averea.

Astăzi doarme unde poate,
N'are casă, n'are șură:
I le-a dus pe toate darea
Ș-un fecior la 'nvățatură.

Octavian Goga.

Tempora....

... Iar din țările albastre
Încet s'a fost desprins o stea,
Ca tremurarea unui zâmbet
Ușoară, blândă străluceă.

Și s'au pornit drumeți degrabă
Trei oameni buni ai lumii rele,
Legându-și vieța și norocul
De razele curatei stele.

Șirag de nopți purces-au cale.
Pân' steaua s'a oprit în nori,
De-asupra unei strungi în vale
Lâng'o colibă de păstori.

Ei au deschis și pe otavă
Văzând un copilaș blajin,
În revărsare de lumină
Și'n albe scutece de in,

Bătrânii crai stăpâni cu steme
În oaste și'n răsboaie tari,
Îngenunchind sfioși grăit-au
Copilului cu ochii mari:

„Tu ești plinirea hărăzită
De visul tinereții noastre,
Noi suntem umbra ce se sfarmă,
Tu Domnul zărilor albastre!“...

Eră pe-atunci mai mică lumea,
Dar, uite, trei oameni au fost,
Să-i înțeleagă unei stele
Neînțeleșul, tainic rost.

Azi de s'ar naște alt Messia
Și-o altă stea s'arete locul,
N'ar fi un singur om să-și lege
De licărirea ei norocul.

Căci alte vremi umblau odată
Când se 'ndrăgeau de stele unii —
Și alte azi când cred în stele
Numai poezii... și nebunii....

Octavian Goga.

statăm, că aceleași interese necreștinești stăpânesc și la noi pe factorii stăpânitori în acțiunile vieții noastre publice. — În biserică, — cea mai ideală instituțiune — prea mic e numărul celor ce au în vedere numai binele obștesc în lucrările lor; de cele mai multe ori până și în chestiunile cele mai mari și mai vitale, nu se întreabă decât prea puțini: Oare care-i omul, ce ar putea mai bine mai cinstit ocupa cota post cardinal? Oare care ar fi modul de rezolvare cel mai corespunzător binelui obștesc? Oare cum s'ar putea răsplăti mai cu succes meritele celor mai muncitori și mai buni? *Din contră, din vreme se încep intrigile, denunțările, bănuielile, promisiunile, slugărniciile, poate chiar lăpădarea de interesele binepricepute ale instituțiunii, grupările după interese de clicărie sau nemotenie, sprijinindu-se persoane fără nici un merit, neapete.* Pe alte terene nu-i mai bine. Interesul poartă fesul de sus până jos în cele mai multe părți. Cine s'a ridicat sus, nu mai vede bine, decât numai pe cei mai de aproape ai săi, sau după vorba de peste munți „pe-ai noștri”. — Asta tulbură echilibrul, nimicește armonia, strică pacea atât de binefăcătoare, și duce adeseori neînțelegerile și neliniștea și jos în păturile altcum atât de bune ale poporului nostru.

Dănuirea acestei stări de lucruri nu poate fi spre binele și înaintarea noastră; deci mai ales la asemenea praznice mari trebuie să medităm spre cele înalte, spre cele ideale; să revenim în fire, ca să cunoaștem binele obștesc și să lucrăm mai desinteresat pentru realizarea lui.

Să ne nizuim a convinge pe cât de mulți despre necețitatea lăpădării intereselor particulare, subordinându-le pe acelea intereselor celor mari ale înche-gării, întăririi și înaintării noastre.

Poetul *Coșbuc* stătoarește într'o poezie a sa o puternică maximă de viață în cuvintele:

„Dacă n'are scop viața,
„Fă să aibă clipa scop!”

Așa și noi.

Dacă nu suntem în stare a schimba spre mai bine cursul lumii întregi; dacă

nu putem restabili pacea între popoare: apoi să ne silim cel puțin a ne împacă cu noi înșine, a ne aduce pacea și curățenia îndemnurilor în sufletul nostru, în familiile noastre, în neamul nostru, căci prin aceasta am făcut un pas puternic spre ideal.

Dr. E. M. Cristea.

Moștenitorul Coroanei.

Ne miră foarte mult că atât de limbutele ziare maghiare se fac a nu băgă în seamă importante articole apărute de curând în presa din Germania asupra moștenitorului Coroanei austro-ungare. Se spun cu ocazia aceasta cuvinte destul de dureroase despre actuala majoritate parlamentară și despre viitorul regim în Ungaria. Și toate adevărurile acelea ar merita oare-care discuție, desigur. Guvernul însă e mărinimos, nu vrea să ia act de cele ce îi se pune în vedere; în schimb lucrează pe tăcute, țese planuri și intrigi, accelerează acțiunile începute, aglomerează o lege peste alta. S'ar părea că cei din Budapesta prezintă o primejdie ce li se apropie dinspre Viena și caută în grabă s'o preîntîmpine, întărindu-și poziția.

Am reprodus și cu altă ocazie fragmente dintr'un articol apărut în „Frankfurter Zeitung” asupra firei și planurilor viitorului Soveran al nostru. Am arătat că cei din apropierea Sa ni-l prezintă ca pe un bărbat de o rară voință și pătruns de simțul dreptății în o înaltă măsură. Vestea aceasta a trebuit să ne înveselească pe toți, căci voința și dreptatea alcătuiesc temelul oricărui bun Soveran. Și mai ales în partea de dincoace a Monarhiei validitatea acestor două însușiri are să fie binecuvântată de popoarele credincioase.

Acum ni-e dat să cetim în același mare ziar german un al doilea articol, inspirat din Viena, despre Arhiducele Francisc Ferdinand. Cele apărute acum sunt și mai categorice. Se spune între

alte că aproape zece ani în șir Arhiducele a fost ținut la o parte de treburile statului, fără a i se da ocazia de aș pune în evidență eminentele calități. Pricina acestei îndepărtări ar fi fost atitudinea Sa hotărît dușmănoasă față de partidul Kossuthist, a cărui influență creștea atât de mult. Dar cu timpul a intervenit o împăcare între M. Sa Impăratul și nepotul său, care astăzi îi este colaborator în o parte a multelor afaceri de stat.

„În toate sfaturile ce le dă viitorul regent — zice numitul ziar — iasă în relief *spiritul lui cel limpede, obicinuit a judeca în mod nepărtinitor.* Despre El se poate afirma cu siguranță că *nici odată nu se va lăsa influențat de vre-o Camarilă.*”

Iată, declarațiuni cari se vor ceti și la noi cu multă plăcere. Și tot atât de bucuroși suntem de următoarele rânduri:

„Arhiducele Francisc Ferdinand s'a propus în politică o singură țintă și toți câți îl sprijinesc în direcția aceasta îi sunt bineveniți: această țintă este menținerea caracterului de mare stat al Monarhiei. Asta nu înseamnă că ar urmări înfrângerea unei Austrii mari și incorporarea Ungariei, prin renunțarea la forma dualistă actuală. Înseamnă însă că *Arhiducele va fi un veșnic adversar al celor ce vor încerca chiar și pe departe vre-o tendință separatistă. Și fiindcă știe că partidul Kossuthist nutrește în taină astfel de tendințe, Alteța Sa evită a primi orice transacție cu acest partid.* Din acest motiv i-a ieșit vestea că urește pe Maghiari. De urit nu-i urește, dar una se poate afirma cu siguranță, că *Arhiducele este un dușman categoric al șovinismului unghuresc și dușman îi va rămâne în toată viața.*”

Aceste mărturisiri, făcute într'un însemnat organ european și nedesmintite, sunt un program întreg pe care îl înregistrăm cu multă satisfacție. E raza caldă de speranță pentru ziua de mâine. Cine va veni în numele acestui program va fi binevenit de toate popoarele credincioase.

VIEAȚA LITERARĂ.

Insemnări de actualitate.

„Sămănătorul” e astăzi o paragină literară. Redactorii acestei reviste cu trecut frumuseț și au bătut joc de ea în tot cursul anului. Menținându-și numele pe copertă, s-au făcut ei singuri obstrucție, refuzând orice colaborare, sau dând ca de milă câte o traducere. În schimb coloanele au fost umplute cu articole de d-nii A. C. Popovici și Maior Verzea, devenind din literară ce eră, o revistă sociologică-militară. Se naște o chestiune de principiu: e frumos și logic, ca cineva, având o revistă, s'o nesocotească cu totul și să alerge cu obolul său intelectual la alte reviste, numai din motivul că acolo e mai bine răsplătit?

*

Duosul poet liric St. O. Iosif, ajungând în vârsta bărbăției, a început să fie umoristic. A fost o surprindere aceasta, căci în viața lui nu l-am auzit făcând o glumă. Se vede însă că și umorul e o chestie de voință și de deprindere, căci unele din versurile „caleidoscopice”, făcute împreună cu D. Anghel, pot fi destul de distractive. (Afară, bine-înțeles, de acele în cari se leagă jovial de „glodul” și de pantalonii lui Ciofle!) Faza din urmă a acestui umor e însă deplorabilă. Numiții poeți s'au coborât în arena

politică și scriu la un ziar de partid pamflete rimate la adresa opoziției. Nu exagerez de loc: sunt pamflete în puterea cuvântului, lipsite de orice gust și valoare. O altă chestiune de principiu se ivește: este frumos și demn ca doi poeți considerați, să-și dea iscălitura la asemenea operațiuni electorale? Poate artistul, numai de dragul onorarului, să-se pună în serviciul unor cauze, atât de îndepărtate de literatură?

*

Când, mai zilele trecute, s'a întâmplat faimoasa încăerare dela universitate între d-nii Iorga și Dragomirescu, acesta din urmă ajungând deasupra — după cum singur mi-a declarat — a strigat: „După ce te-am răpus literaricește, iată te răpun și fizicește”. — Care este rostul acestei triumfătoare exclamări a d-lui Dragomirescu? S'ar părea că prin „te-am răpus literaricește” d-sa înțelege, că după retragerea d lui Iorga la Văleni, a rămas în sfârșit singur suveran pe întinsa câmpie a literaturii române. Să-mi fie permis a crede că d-l Dragomirescu e victima unei duble iluziuni: nici n'a răpus pe d-l Iorga literaricește, din simplul motiv că acesta se răpune el singur în fiecare zi câte puțin (știți *nulla dies sine linea!*), nici n'a rămas tot stăpânitorul situației literare. Că a muncit să aibă vre-o influență asupra mișcării literare e altceva. Dar nici munca, nici bunătatea de inimă și cu atât mai puțin ambițiunea nu pot înlocui limpezimea în expunerea

gândurilor și puterea de a convinge. Ba se întâmplă ca tocmai stăruințele ca ale d-lui Dragomirescu, să aibă efecte contrare celor așteptate. Așa de pildă laudele și umflăturile sale neconținute pe socoteala tinerilor săi colaboratori au adus acestora un șir de prejudeții. Lasă că mai întâi s-au pierdut ei singuri măsura justă a valorii lor, dar publicul însuși e dispus să primească cu un zimbet ironic și neîncrezător aproape tot ce iese din oficina prezidată de acest biruitor al d-lui Iorga... și poate uneori pe nedreptul. Deci mai domol cu bucinarea biruinței.

*

„Viața românească” din Iași ia, în numărul său din urmă, apărarea doamnei Isabela Sadoveanu, recensentă la acea revistă, împotriva atacurilor cam violente ale unui tânăr scriitor. Socot că e o apărare de prisos, căci în literatură considerațiunile de sex, sau circumstanțe atenuante nu se admit. Cine intră în luptă și-și permite să aibă păreri și să împartă mici lovituri (fie acele lovituri și cu evantaiul), trebuie să fie pregătit pentru asprimea tuturor moravurilor noastre. Sexul tare e din firea lui dispus a primi cu glume tot ce vine din partea reprezentanților ciorapului albastru, mai ales când aceste ies din cercul literaturii de sentiment și se avântă în lumea de idei și de teorii. Iată de pildă doamna Ellen Key, cunoscuta eseistă engleză, este cineva. Articolele ei estetice, școlare și mai cu seamă cele despre

In jurul dinasticismului nostru. Sunt încă recente câteva note și articole ale unora din ziarele noastre, cari din prilejul sancțiunii acordate de Monarh proiectului de lege în chestiunea votului universal, au criticat cu multă asprime această atitudine, punând în discuție o eventuală slăbire a sentimentului tradițional de dinasticism al poporului român. Și din acest prilej, precum și cu alte ocazii au ridicat cuvântul pentru a arăta necețitatea organică a dinasticismului nostru în acerbele noastre lupte naționale. Am arătat în diferite rânduri în coloanele acestei reviste, împotriva cărui dușman anume trebuie să mobilizăm toate forțele noastre și am accentuat că locul de unde au venit în cursul vremilor puțințele satisfaceri ale durerilor noastre istorice și unde se poate crea pe viitor un echilibru de interese favorabil nouă, — este Viena. — Această chestiune a fost relevată zilele trecute și tratată într'un luminos articol din „Viața românească“ de d-l Stere care cu desăvârșită competență dovedește necețitatea politică a imperiului Habsburgic ca o supremă garanță a echilibrului internațional și lămurește că „Românilor în Austro-Ungaria nici într'un caz nu le este îngăduită o politică anti-austriacă“.

„Luptând cu toată bărbăția, — iată concluziile dlui Stere, — împotriva direcțiunii guvernamentale actuale, și împotriva formei de stat, ce îi înăbușe, ei (Românii din Austro-Ungaria) vor asigura și pentru „Viena“ puțința de a reveni, odată și odată, la o politică mai conformă cu misiunea ei istorică, — și, deci, vor merge spre o izbândă sigură.“

Căci să fim drepti. Direcțiunea politică a „Vienii“ e silită și ea să țină seamă de raportul real de forțe. Ar fi făcut ea, în „coniunctura“ actuală politică, concesiuni maghiarismului, dacă Români, și naționalitățile, ar constitui o forță organizată și conștientă?

Să fim dar, înainte de toate, o forță, și atunci nu vom mai avea nevoie de formule desperate pentru a ne asigura toate interesele și drepturile naționale.

Și cei din Regat își vor face și ei datoria, în măsura puterilor lor“.

Regretăm că din lipsă de spațiu, nu putem reproduce întreg articolul, scris nu numai de un profund cugetător politic, ci pornit din îndrumarea celui mai curat sentiment de dragoste adevărat frățească ce ne păstrează distinsul fruntaș al fraților noștri din Regat. In situația noastră politică desordonată, când se ivesc pe orizont și dispar o mulțime de păreri, — îndrumarea competentă a d-lui Stere e o adevărată binefacere, merită a aduce la adevărata matcă a vieții noastre politice pe unii oameni cari sub impresia unei întâmplări erau pe cale de a comite greșelile unei legitime revolte sentimentale, care în politică de obicei se răsună.

Fundatori și fundațiuni.

Mari au fost și sunt foloasele ce a hăznuit neamul românesc după număratoarele noastre fundațiuni și în veci binecuvântată va fi amintirea generoșilor noștri fundatori. Unde aveam noi o gardă așa de puternică de intelectuali fără de sutele și miile de stipendii date din fundațiunile marilor noștri mecenai? Avântul meseriilor la noi se începe cu ziua, în care s'au creat număratoarele ajutoare și stipendii din fundațiunile unui Andronic și Stroescu.

Dar pe lângă tot binele izvorit din fundațiuni, nu trebuie să pierdem din vedere nici — iertați-mi vorba — „răul“, care în fine se leagă sciau de orice „bine“ pământesc.

La fundațiuni partea cea rea se declară în împrejurarea, că fundatorii, oameni trăiți în împrejurările de azi, cunoscând trebuințele noastre de azi și poate pe cele de mâne, destinează averile lor pentru nevoile de altădată, de peste 10, 100 și de peste sute de ani ale urmașilor noștri după vremuri. Iar destinația se țântuește de-acum și — după firea lucrului — nu se mai poate schimba niciodată, — căci se face pentru durata tuturor veacurilor viitoare.

Dar nevoile neamului nu sunt vecinic aceleași; ele se schimbă după vremuri.

Ceeace azi ne lipsește, mâne poate să ne prisosească, iar în locul lipsei de ieri se vor ivi trebuințe nouă, pe cari nimeni nu le-ar fi putut prevedea Fundațiunea cea mai salutară până ieri, poate să fie de mâne încolo, — dupăce relațiile s'au schimbat și trebuințe nouă s'au ivit, — cel puțin de prisos. Mai mult. Eu îmi pot închipui împrejurări, când anumite fundațiuni cu destinațiunea lor fixă, pot să fie chiar dăunătoare, prin aceea, că risipesc banii pentru trebuințe, cari nu mai sunt, producând pe acest teren îmbuibare și trândăvie, — și în acelaș timp nu pot face față trebuințelor nouă, având destinația fixă, și astfel nu contribuie la înaintarea neamului.

Destinațiunea fixă a fundațiunilor și variabilitatea infinită a trebuințelor culturale, — iată izvorul acestor neajunsuri, cari se vor simți cu atât mai mult, cu cât va trece timp mai îndelungat dela data fundării și cu cât destinația fundațiunii va fi mai amănunțit stabilită de fundator.

Și va trebui să vină un timp, când neajunsurile aceste vor primi caracterul unei adevărate calamități. Dat fiind că la noi partea covârșitoare a averii publice, adevăratul nostru capital cultural, este plasat în fundațiuni cu destinație fixă, — această calamitate se va produce la noi mai curând chiar decât credem.

Oare nu simțim încă de-acum neajunsuri în raportul dintre trebuințele noastre actuale și dintre destinația fixă a număratoarelor noastre fundațiuni?

Fundațiunile noastre culturale (administrare de biserică, societăți sau comitete speciale) s'au făcut partea cea mai mare în cei din urmă 40—50 de ani.

Trebuința cea mai adânc simțită în partea cea mai mare a acestei epoci la noi a fost: *insuficiența numerică a clasei noastre intelectuale față cu aceea a altor neamuri dela noi și eră greu, de a se alcătui această clasă, fiindcă țărănimea și preoțimea dela sate, din sinul căreia aveă să iasă și să crească, nu aveă mijloacele bănești pentru pregătirea prin școale a fiilor săi.*

personalitate, se bucură astăzi în țerile din Apus de cea mai largă popularitate. Și totuș presa germană de sex bărbătesc îi zice d-nei Key „mătușă Europei“. De ce doamna Isabela Sadoveanu s'ar supără dacă vre-un tânăr confrate i-ar zice în treacăt „mătușă literaturii române“?...
.

In primăvara viitoare, când se va deschide Curtea cu juri din București, vom aveă un proces de presă pentru calomnie. D-l Gârleanu, liricul nostru prozator, a dat în judecată o revistă provincială pentru insulte. Acea revistă, care ea însăș a fost până acum întreținută de d-l Gârleanu prin contribuiriile lui nuvelistice, îl numește acum pe d-sa „întreținut“ literar, adecă un fel de condei simbriaș, plătit când de unii când de alții. Epitetul acesta, mai ales dacă vei căută într'ansul sub-înțelesuri, e desigur absurd, insultător, și merită reparație. Ceeace se poate prevedea este însă că această reparație nu se va da scriitorului. In chestiuni de presă Curtea cu juri din București e foarte generoasă și respectă în largă măsură libertatea cuvântului, garantată prin Constituție. Cazul Caion-Caragiale rămâne o pildă clasică în privința aceasta. Așa că d-l Gârleanu, spre părere de rău, în loc de satisfacție judecătorească va trebui să se mulțumească cu ceeace d-sa a detestat totdeauna: cu sgomotul și reclama ce se va face cu ocazia aceasta în jurul d-sale.
II. Chendi.

Păcate Noi.

Sufletele nobile, trec prin mizerii, ca umbrele prin apă.

Copiii cresc în somn și patimile 'n umbră.

Tot timpul își are oamenii lui ! Dar numai aceia-s oameni cari au timpurile.

In umbră, în apă și 'n inima femeii, — chipul ț-e întotdeauna mai exagerat.

Focul și amorul, prind mai lesnicios acolo unde-au mai ars odată.

Durerile, sunt ca stropii de ploaie: cu cât sunt mai rari, cu-atât sunt mai reci.

Și mila e ceva, — în amor.

Aerul curat și inima pătată, se încălzesc mai repede.

Serie patimile când ești liniștit și liniștea când ești turburat: vei fi unul și singurul, mare.

Laptele și amorul, când încep să fiarbă — cresc.

Sufletele, sunt ca apele: cucât sunt mai mari, cu atât sunt mai pacinice.

Toate frigurile sunt reci; numai ale dragostei — ard.

Fluturii și visurile mari, își ard de multiori aripile... la lumină.

Pe câmpul de bătaie al dragostei curate, nu sunt decât — victime.

Cântecul, renaște.

Unde-i temnița hoților de inimi, — natură?

Numai unde-ai plâns ai dreptul să te bucuri. Lacrimile, sunt purgatoriul pământului.

Cea mai săracă fecioară-i simțirea: nu se îmbracă niciodată.

Oamenii, sunt întocmai ca spinii: când sunt uscați, înțeapă mai rău.

Amorul maturității e ca soarele toamna: încălzește, dar nu arde niciodată.

In cumpăna păcatelor noastre, sunt și grăunțele de nisip ale naturii.

Plumbului topit și inimei încălzite, artistul, le dă orice formă.

Demetru Marcu.

Astfel se fac fundațiunile cunoscute la noi — 90 la sută din toate — cu menirea specială de a se da *stipendii* pentru tineri cari studiază la gimnazii și la universități. Și aceste stipendii și-au făcut rostul. Sute și mii de tineri au putut să-și facă școalele și de unde acum 40—50 de ani aveam un strat subțirel de intelectuali, azi îl avem format gata. Ba am avut un prisos însemnat de producție, pe care l-am trecut în țara vecină, pentru că nu mai aveam puțință de a exista la noi. Sporirea necumpănită a clasei intelectuale mi-se pare, în împrejurările de azi, de prisos și ceea ce azi e de prisos, peste 40—50 de ani va fi probabil un mare neajuns, iar peste 100 de ani o calamitate. Și calamitatea aceasta se va naște de bună samă. Pentru ce? Pentru că fundațiunile existente pentru stipendii vor crește necontentit, iar starea economică a părinților în urma dezvoltării culturale și economice viitoare se va îmbunătăți tot mai mult, reducându-se și din această cauză tot mai mult rostul stipendiilor. Va trebui deci neapărat să vină un moment, când: sau vor stagna fără vre-un folos pentru neam capitalurile mari ale fundațiilor de stipendii, multiplicându-se prin capitalizarea venitelor, rădă puțință de a se valoră în lipsă de tineri săraci și distinși, cari ar merita să fie ajutorați la studii superioare, precum și de teama prisosului de proletariat intelectual, ce neapărat se va forma, — sau — nu știu care este mai rău — se vor împărți stipendii orbește la câți toți, buni, răi, săraci, bogați, — numai ca să între ceva în circulație din venitele enormelor capitaluri moarte. . .

Dar să rămânem la actualitate.

Noua lege școlară, care peste 2 ani intră în deplină vigoare, a ridicat din senin o nouă chestie arzătoare la noi. Existența școalelor noastre s'a făcut pendentă de un plus de mijloace materiale, pe care în pripă nu știm de unde să-l stoarcem. Oamenii de bine s'au zbuțiat și s'au frământat, ca să aflu un izvor de tămăduire. S'au răcut fel de fel de planuri și de propuneri, toate insuflete de acelaș dor obștesc: să ne salvăm școalele și prin ele cultura noastră românească. S'au discutat toate în public și la urma urmelor ne-am lămurit cred cu toții, că tot ce putem face cu oarecari șanse de succes, o să fie *cu mult prea puțin*, dat fiind, că toate proiectele făcute ne dau nădejdi numai pentru un viitor mai îndepărtat, iar pe noi *acum* ne arde primejdia, noi *de acum* trebuie să avem acel plus de mijloace materiale, — în lipsa căruia, — chiar de acum ne pierdem majoritatea școalelor noastre și banii ce-i vom avea după 20-30 de ani nu ne vor mai putea repăra pierderile îndurate.

Și în strâmtoarea aceasta cred, că sunt mulți, cărora le-a fulgerat prin gând un dureros regret, că pentru ce marii noștri fondatori de odinioară nu au lăsat mână mai liberă urmașilor, ca să folosească venitele fundațiilor după necesitățile arzătoare ale zilelor noastre. Inchipuiți-vă, că o clauzulă fericită ne-ar da puțință ca să utilizăm momentan pentru salvarea școalelor noastre măcar $\frac{1}{2}$ din venitele milioanei puse în fundațiunile noastre diferite! Eu socotesc numai acestor fundațiuni pe puțin la 10-12 milioane de coroane, care ne-ar da an de an cel

puțin 300,000 mii de coroane pentru salvarea școalelor noastre, — rămânând încă tot pe atât pentru scopurile celelalte fixate anume de fondatori.

Dar nu mai continuu.

Vreau să-mi trag numai concluzia.

D-zeu, care e mare și bun și ne vede năcazurile, a voit să avem și noi Români o samă de mecenaji, oameni de inimă și binecuvântați cu bunuri pământești, cari să poată cu gândul să hărăzească neamului prisosul ce au adunat în viața lor de muncă cinstită.

Cătră acești mecenaji în viață, luminați și generoși, imi ridic glasul cu stimă și cuvință și îi rog să fie asigurați, că cu cât actul Dlor de danie, va cuprinde mai amănunțite dispoziții fixe, cu atât mai mic va fi binele ce se va putea realiza pentru neam. Și iarăș: cu cât vor lăsa mai liber dreptul de dispozițiune asupra venitelor în mâna urmașilor, — cu atât binefacerea lor va crește în proporții!

Iar dacă le este străin gândul, ca să-și lase roadele muncii lor altora, fără de a fi hotărît cu deamăruntul, modul cum și scopul spre care să se întrebunțeze — apoi îi rog să nu uite a face în actul lor de fundațiune o clauzulă pe care mi-o închipui cam așa:

Clausulă. Făcut-am această fundație din dragoste de neam pentru binele neamului meu. Dar om sunt și nu pot să știu, dacă după vremuri, nu se vor ivi pentru Români astfel de nevoi și de trebuințe, cari vor cere mijloace bănești însemnate și fără amânare. Dorind ca fundațiunea mea să fie întru toate împrejurările spre binele neamului românesc, — las la apăsarea administrațiilor după vremuri a acestei fundațiuni, ca în astfel de cazuri de mare nevoie și de notorică trebuință obștescă, — să poată dispune — în baza unei hotărâri binechibzuite ce se va vota de ei nominal și cu unanimitate: ca $\frac{1}{2}$ din venitele fundațiunii să se folosească în interes public românesc, așa după cum ei vor dispune, fără considerare la dispozițiunile stabilite ale fundațiunii prezente!
Brașov. V. Onișiu.

REVISTA POLITICĂ.

Libertăți cetățenești în Ungaria. Săptămânile din urmă au fost iarăș bogate în ilustrarea felului cum se interpretează la noi legile privitoare la libertățile cetățenești. . .

Înainte de toate a fost confiscat, din ordinul procuraturii din Târgul Murașului, numărul jubilar al „Gazetei Transilvaniei“, o colecție de documente politice trecute de mult în domeniul istoriei. . .

„Tribuna“ dela Arad a fost din nou vizitată de trimișii procuraturii cari au căutat să găsească manuscrisul alor două articole unul „Cruza orientală“ și altul un raport despre meetingul național din Brăila. Perchiziția aceasta înseamnă alte două procese noi pe lângă multele ce le mai are organul din Arad.

Procurorul din Deva a vizitat și el gimnaziul românesc din Deva pentru a ancheta împotriva directorului Dr. Pavel Opreșca, acuzat cu „agitație“ pentru că a vorbit în ora de istorie despre Mihai Viteazul și unirea — sub domnia acestui viteaz — a Ardealului cu principatele dunărene, — recomandând elevilor să citească istoria lui Mihai Viteazul de N. Iorga! . . .

În Orăștie au fost condamnați o mulțime de cărturari și țărani, fete și copii — pentru că au purtat panglici tricolore. . .

Andrei Obach — pentru variație, slovac — a fost condamnat la 8 luni închisoare de stat și 800 cor. amendă, iar Iosif Csipac, slovac și el, la 3 luni închisoare de stat și 300 cor. amendă — pentru articole „agitorice“ publicate în ziarul slovac „Norodny Noviny“ . . .

Darul de Crăciun ce-l face guvernul ungar popoarelor nemaghiare!

„Deșteaptă-te Române“. La Alba-Iulia s'a petrecut, Sâmbăta și Dumineca trecută o minune mare: domnii I. Maior, Dr. D. Sabo, V. Muntean, I. Pop, Tr. German și doamnele Augusta Sabo, Cornelia Maior, Eugenia Muntean și Silvia Pop — din Blaj — au stat înaintea tribunalului din acest oraș, învinuți că au săvârșit „agitație“ prin faptul că la o petrecere aranjată de societatea pompierilor au cântat „Deșteaptă-te Române“. Dar nu aceasta e minunea! Minunea e că — *tribunalul i-a achitat pe toți acuzații!*

Înregistrăm declarația uneia dintre acuzate, a d-nei A. Sabo, care mărturisindu-se nevinovată a recunoscut că s'a ridicat în picioare când s'a cântat acest imn, adăogând că: „*Eu am învățat în casa părintească să cinstesc întotdeauna imnul „Deșteaptă-te Române“, tocmai așa cum cinstesc și maghiarii imnul lor. Acest cântec e imnul nostru național; iar când îl cântăm, trebuie să ne ridicăm în picioare!*“

Apărători au fost d-nii Dr. Iuliu Maniu și Dr. Camil Velican. . . doi „agitatori“ vestiți. Și tribunalul, cu toate aceste, i-a achitat pe acuzați.

Avem, însă, nădejdea că Curtea de apel care va fi chemată să judece procesul în a doua instanță, va ști să-și facă datoria, anulând sentința „antipatriotică“ dela Alba-Iulia. Nădejdea aceasta ni-o inspiră. . . cronică din fruntea acestei reviste politice. . .

Audiența lui Wekerle la Maj. Sa. Mercuri, 23 Decembrie, ministrul-președinte Wekerle a fost în Viena, unde a fost primit de Maj. Sa în audiență. După Andrassy — Wekerle a încercat să lămurească Maj. Sa situația politică dela noi și să câștige aprobarea preainaltă pentru planurile coaliționiste, poate chiar și promisiunea unor „concesii militare“ — pentru ochii lumii. Audiența lui Wekerle n'a avut însă, rezultatul dorit. Ministrul-președinte s'a întors dela Viena tot atât de puțin luminat în ce privește viitorul coaliției cum se dusesse la Viena, — sau poate chiar și mai puțin luminat.

„Bud. Hirrap“ se și plânge de primirea rece de care s'a împărțit Wekerle din partea cercurilor politice vieneze.

„Chiar în vremea când înțelegerea între Maj. Sa și națiune pare a fi ajuns perfectă, — scrie acest organ șovinist, — chiar în vremea când la forul preainalt putem descoperi o înclinare binevoitoare de-a implini dorințele naționale maghiare. . . — în Austria iar se suflă în buciul de războiu și ceice până acum erau dușmani înverșunați — se unesc acuma pentru a împedeca rezolvirea norocoasă a atâtor chestii importante pentru maghiarime“ . . .

Se cumintesc pe semne și Vienezii!

La acest număr alăturăm câte un asemnat de plată și rugăm pe domnii abonați să-și înnoiască abonamentul pe 1909 ca să nu li-se întrerupă expediția foii; pe domnii cari sunt în restanță cu abonamentul pe anul 1908, îi rugăm să achite cât mai neîntârziat această restanță; în caz contrar, vom fi nevoiți a publică consemnarea tuturor restanțierilor și a le întrerupe expediția foii.

Darul lui Tinel.

— Schiță. —

Uneori Ruvim venia mai năcăjit acasă și se închidea în ietacul cel mic, vecin cu dormitorul copiilor; în ietacul cu pereții albi luminați de spoiala veselă a varului, cu masa de lucru la mijloc ocolită de scaune vechi, de mahon, cu mobile puține, unde zile și nopți întregi, — nopți mai cu seamă, — dinaintea condicilor mari deschise și a dosarelor groase, cu foile gălbenite ca frunzele de toamnă, tocite pe la colțuri și ciuruite pe-alocurea, își sfârșia, cu sudori, lucrul pe care nu-l putea dovedi la cancelaria lui dela prefectură, unde, de ani, îndeplinea slujba de secretar „la comitet“. Înainte de sărbătorile Crăciunului, Ruvim avea și mai mult de lucru ca de obicei; îi ceruse prefectul sumedenie de încheieri, procese verbale, dizolvări de consilii comunale, modificări de bugete, revizuirii de conturi, pe cari avea să le desbată și să le încuviințeze delegația județeană; se întorsese acasă cu capul calendar și-l însotea de astădată capul de masă și contabilul, ca să-i ajute să mântuie mai degrabă sarcina ce i-se impusese pe de-asupra ceasurilor regulamentare.

Copiii, dincolo, pe lângă bătrâna, femeia de încredere a stăpânului, doica care-l alăptase odinioară pe Ruvim, se jucau zgloabii și câteodată făceau mai multă larmă decât putea să rabde capul încărcat al lui Ruvim. Atunci numai ce deschidea ușa care da la ei, se arăta în pragul odăii și cercând să-și dea fetii o expresie mai aspră decât cea care domnea totdeauna pe chipul lui blând, îi dojenea și-i ținea de rău:

„Nunuță, taci tată; când tata are de lucru, copiii câtă să fie cuminți... Tinel, mai lasă trâmbița, că m-ai amețit... Tanțo, mai ține-i de urit, tată, că tu ești coșcogemite fată mare“. Și Tanța plecă ochii în șortulețul ei de percal, se roșiă toată ca o flacără, sucia între degete spîturile de pe poale și nu știa ce să răspundă... Nunuța și Tinel, amuțiau prin colțuri, lăsau locului jucăriile, se adunau cuminți pe lângă Tanța, își încolăceau brațele în jurul gâtului ei și-o sărutau dulce, pe când Ruvim, preocupat, trecea dincolo să-și vadă de treabă.

Pe urmă bătrâna, care-i iubiă mult, îi adună pe tustrei în brațele ei slabe, îi străgea cu drag la sân, se așeză jos pe preșul de iută, încrucisându-și picioarele uscate sub trupul ei ușor, de moaște, își coboră de pe frunte ochelarii prinși cu sfornică sub testemel, se uită cu drag la ei, îi învăliuă într-o privire duioasă, le neteziă frunțile, le potrivea părul ce le cădea pe frunte, pe ochi, pe umeri și pe spate, și iar îi priviă nesăturată...

Tanța avea șapte ani și mergea acuma la școală; Nunuța era cu un an mai mică: Tinel urmă să împlinescă patru ani pe primăvară.

Bătrâna, dragăstoasă ca și o mamă, îi dojenea blând și dulce, le da povețe, cum știa ea:

„Vezi, nu vă spuneam eu bobocilor; nu vă spuneam c-o să-l supărați... Are de lucru dragu habii, domnișorul, și voi, puilor, nu știți ce va să zică omul care muncește... Îi trebuiească mințile întregi... Șșșt, încet și să vedem care e mai cuminte, să asculte basmul al frumos cu zâna din bordeiul fermecat!... Ascultați?“

Iar copiii se aplecau frumușel pe scândurile acoperite cu preș de iută, se fereau să nu-și mănjească hăinuțele și care mai de care dădea să se așeze mai aproape de bătrâna, la gura sobii. Le mai întindea ea o petecută din șortul ei de stambă, coada fustii pe care și-o trăgea dedesubt, ori broboada havaie ce-i acoperea umerii osoși și uscați... Și începea povestea cea frumoasă, de atâtea ori spusă și de atâtea ori ascultată, până ce baba ostenia, o înmuia căldura, i-se închideau ochii, și ațipia, așa, în capul oaselor, cu capul plecat, dinaintea porțiței de alamă a

sobei, pe unde venea o aromeală moleșitoare, o încopire leneșă... Și-atunci copiii, unul câte unul, se ridicau de lângă dansa binișor, încetinel ca să n'o deștepte, în vârful picioarelor, ca să nu facă larmă și să nu supere pe tătutu...

Tanța pe un scaunel, frunzarea cartea cea frumoasă cu scoarte zugrăvite și cu chipuri vâpsite; cu A mare, înfuriat în țepii ascuțiți ai unui Arici burzuit; cu B, încolăcind aripile unui Balaur vârgat; cu C, adus pe după trunchiurile Copacilor măreți ai unui codru înverzit. Nunuța spălă chipul de piatră al păpușii în blidul de porțelan al spălătorului, bălăcărind apa și stropind pe de rând totul. Tinel se tolănea cu spetele pe scânduri, de-oparte, rupând cu mâinile lui, stricătoare de jucării, coama de blană de mătă a bidivului lui de lemn... Dar băiatului i-s'a urit: svârle calul ciugulit și despodobit și merge de se așează cu coatele în poalele Tanței, sprijinindu-și capul în palme și privind chipurile din cartea pe care soră-sa i-o deslușește:

„Uite ce ariciu frumos! Ce balaur care papă pe copiii neascultătorii!... Uite crângul unde e verdeață și umbră și flori, unde-o să ne plimbăm la vară cu Tăicuțu, cu Nunuța și cu Bătrâna, dacă-i fi cuminte, cuminte și nă-i face ștregării!“

Copilul, cu ochii mari și lucitori, privește și o întrebă:

„La vală? Mult mai e pân la vală?“

„Nu mai e așa mult: când o dă soarele și s'o tope zăpada...“

„Apada? Soaele?... Și pornește prin odaie cu mâinile la spate, pe gânduri, spunând încet:

„Apada! Vine soaele și cângu verde... cu Tăicusu, și cu Tânsica, și cu Nunusa...“

De sub pat zărește sfornică a unei jucării, o tobuță de tinichea, cât o cutie de chibrituri, cu capac de pergament, prinsă cu stoaară de un bețișor strunguit: se repede și-o apucă, și-o învârtește și lighioana de jucărie, o tașcă, începe să vuiască ca o bufniță...

În mijlocul odăii răsare Ruvim, năcăjit, pe când bătrâna deșteptată sare de pe loc ca arsă de-un cărbune, se aruncă asupra morișcei, o ia și o ascunde în sân.

„Tinel, Tinel! așa ne-a fost vorba Tinel? Ce copil prost și urit are tata! Tu ai venit pe lume ca să omori pe mă-ta și acum vrei să mă omori și pe mine; o să vezi tu ce rău o să fie când n-ai mai avea nici tată, o să vezi tu“ și plecă făcându-i cu degetul.

Musturarea asta a mai înghițit-o odată Tinel; n'a priceput, dar s'a intristat și nu s'a mai jucat toată ziua; acum o aude iar: va să zică n'a fost numai o vorbă așa, în vânt, va să zică e adevărat, el a omorât pe mă-sa, el e vinovat că surioarele lui n'au o mamă ca ceilalți copii... În căpușorul lui mic, în care priceperea n'are destul loc, creerii i-se frământau chinuitor... Vorba asta îi merge acum la inimă, săgetându-i-o, inima lui mică și simțitoare... Și-a lăsat capul în podul palmelor, s'a aplecat pe marginea patului, și a încremenit cu ochii pe romburile mari, verzi și cărămizii, de pe macatul de damasc.

La vremea mesei de sară Ruvim care a sfârșit lucrul, și-a ușurat capul și este iarăș tatăl lor cel bun și blând, a venit și și-a chemat copiii la cină. Pe Tanța a luat-o de mână, pe Nunuța în brațe și a căutat cu ochii pe Tinel; dar Tinel se vârâse sub masă și cu ochii uzi adormise lângă motanul care toarce cuminte când îl simte, își încordează coada și i-o trece în semn de mângâiere pe sub nas, își încovoie șira spinărei și se freacă cu blana lui lucioasă de obrazii lui Tinel, și nu-l sgărie niciodată.

„Tinel, unde ești Tinel?...“ Tinel n'aude. Acoperitoarea mesei, de jenilie, îl ascunde de nu-l vede nimeni, și bătrâna spăimântată îl cată cu bătăi de inimă pe sub pat, pe divan, pe sub perne, până ce-l dovedește... Il ridică în brațe, îl sărută și-i deschide ochii și-i strigă la urechi: „Cucu! Cucu!“ ca să-l deștepte.

În sufragerie Ruvim e vesel și glumește și-și mângâie copiii. Bătrâna aduce castronul cu supă caldă ce fumează aburi mirositori.

„Da tu nu mănânci Tinel? De ce nu mănânci?“ Dinainte-i farfuria cu supă în care dumicații innoată muițați în grăsime ferbinte, stă neatinsă... Bătrâna vrea să-i dea cu lingura în gură, ca la pușori... Tinel întoarce capul și se strâmbă cu silă... Ruvim se scoală de pe scaun și merge de-l răsfată.

„Haide Tinel, papă tătutu, papă ciorbuță bună și caldă... Cui nu papă supă, nu-i dă tătutu ceva bun, bun știi din cutia aia frumoasă din saltar...“ Dar băiatului nu-i e foame.

„Ia să vedem cine-o mănca toate bucățelele merge mâni la plimbare pe zăpadă, cu sania, cu clopoței, cu caii: diiii... Ori a venit lene pe la gene?“

Tinel n'a mâncat și Ruvim incredințat că a fost somnoros copilul, când s'a sculat dela masă l-a luat în cărcă și l-a dus la pătuceanul lui, impletit cu rețea de șireturi verzii, l-a desbrăcat și l-a culcat, după ce au spus amândoi rugăciunea.

Altă zăpadă proaspătă a căzut peste noapte asupra orașului; o pătură groasă ca de bumbac afanat s'a așternut pe coperișuri, pe colțurile stăchetului cu niște stufoase sprâncene de uncheși, pe ghizdurile coșurilor din cari se înalță caiere cenușii, pe uliți, prin grădini, pe rămurișul copacilor, pretutindeni... Așa împodobită natura pare învăsmântată cu haina nevinovăției, cu care nu se potrivește decât curățenia sufletelor de copii... În coloi!... Pentru oameni n'ar trebui să mai cadă zăpadă, precum nici pădurea să nu mai înverzească, nici merii să nu mai capete floarea, nici pajiștea să mai umple de ghiocei și de zambile și de mărgăritărel... Dar sunt copii de la care Dumnezeu nu-și îndreaptă privirea; sunt copii pentru cari răsare soarele, înflorește câmpia, se îmbălsămează aerul, adie vântul, cad fulgii, ca să-i veselească... Și când se fac oameni și ei, vin alții pe urmă-le și de sus tot o să mai cearnă raze și flori, și parfum și fulgi de zăpadă...

Nici nu s'a mai gândit Ruvim că sara Tinel n'a fost cuminte și n'a mâncat la masă... A luat o sanie nouă, frumoasă, ferecată și oțelită, cu alămuri și cu zorzoane, purtată de doi cai bălani cu aripi de valtrapuri falfăitoare, încărcată de clopoței. Pe copii i-a îmbrăcat bătrâna cu paltonașe frumoase de catifea, le-a încălțat călțunii și șoșonii de păslă, le-a înfășurat capetele în gluguri moi, mătăsoase, cu ciucuri bogăți, din care chipurile lor se desprind ca nește flori de primăvară, cu ochii mari, nedumeriți de mulțămire. Și i-a colindat așa o bucată de vreme, prin oraș, pe afară, peste gârle, dincolo de barieră, pe drum de țară și câte odată îngrijorat Ruvim le cercetă piciorușele și mânuțele, le pipăia fețele și obrazii, să nu le fi înghețat. Începea cu Tinel, mai mic și mai plăpând:

„Nu ți-e frig Tinel?... Dar ți-e Nunuță?... Tanțo, ți-e frig? Să întoarcem?...“

Și copiii într'un glas, într-o ciripire, răspundeau:

„Nu tată... E frumos!“ Dar sania tot cărnă după un semn al lui, întorcea înapoi spre oraș, pe ulițele târgului, prin Lipsani, p în marchitani, pe la Bărăție, printre prăvăliile, cafenelele și cofetăriile cu galantarele innoite. La o librărie un moș bătrân, în bundră albă, cu blană argintie la gât, la mâneci, pe dinainte, cu căciulă ninsă, purtând un brad verde încărcat de mândreți pe spinare, cu o legătură mare din care ieșiau capete de păpuși, nări de cai, coame blănoase, roți de cărucioare, cutii cu soldați și cu de toate, surădea dela geam...

„Uite moș Vasie tătusue; moș Vasie cu zucăii...“

„Și cu bomboane...“

„Și cu păpuși și cu cărți frumoase...“

„Și cu de toate comoara tatii; cu de toate ce-o să v'aducă și vouă...“

Când ajunseră acasă, copiii infrigurați alergară la sobă să se încălzească, pe când bătrâna le desbracă paltonașele, le desculță șoșonii și călțunii, le ușură capetele de glugusurile mătăsoase... Ruvim se pregătea să plece la cancelarie, îi sărută și le spune:

„Și acum să stați cuminți până se întoarce tata dela slujbă.. S'ascultați de Batrâna și să n'o supărați... că de-o auzi moș Vasile că n-ați ascultat și a-ți făcut nebunii, nu v'aduce nimic de anul nou“. Nunuța se'nfîgea la întrebări:

„Dar de unde are moș Vasile atâția bani, s'aducă jucării la toți copiii tătucule?..“

„De unde să aibă? Moș Vasile n'are bani; el e un unchiaș bătrân, bătrân... trimis de Dumnezeu; un sfânt care se coboară din cer la noi pe pământ, în tot anul, și cercetează, și află, și știe tot, mai la urmă, de copiii cari au fost cuminți, și atunci primește bani dela părinții celor ascultători și le ia jucării și bunătăți.. că numai el are voie să cumpere de anul nou... L-ați văzut colo în geamlăcul prăvăliei?... Ia spuneți voi ce să vă cumpere Moș Vasile, să-i spun dacă o află c'ați fost cuminți, că știți poeziile, că vă rugați sara la Dumnezeu, și o veni să mă întrebe...“

„Mie“ — spune Tanța — „mie ce să-mi mai ia acum? Să-mi ia nește cărți frumoase, cu chipuri și mai frumoase, cu poezii, îmbrăcate frumos și poleite...“

„Mie o păpușe mare, mare, mai mare decât toate păpușile, și să'nchidă ochii și să vorbească și să facă taa.. taa...“

„Dar ție Tinel? Ia spune și tu; ce să-ți aducă moș Vasile, dac-o fi mulțămît de purtare ta?“

Tinel cască ochii mari, s'agață de pulpana gherocului lui Ruvim, îi cată în adâncul ochilor și se gândește, nehotărându-se:

„Mie? Mie să-mi aducă.. moș Vasile... să-mi aducă... o mamă flumoasă... că... io... că... io am gleșit de-am omolât-o peailaltă...“

Caton Theodorian.

La izvorul Dunării.

Următ-am către zi, spre nori
Urcând, înaltul căii,
Cu'ai dimineții 'ntâi fiori,
Când muta Dunăre sub zori
Albea în fundul văii.

Se prelinge la răsărit
A razelor paloare,
Și-ereă atât de lini-tit
Cuprinsul tot, că m'am oprit
In larga nemîșcare,

Și fără suflet am rămas
Pierdut în fața zării —
In amușitul vieții glas,
Ca să nu turbur cu un pas
Fiorul așteptării.

Creșteau din proaspătul pământ
Miresmele 'n risipă,
Și tainic, neclintitul vânt
Fără suflare, fără cânt
Și le 'ncărcă pe-aripă.

Astfel în fiecare zi
De ele 'și umple golul
Ca să le poarte spre câmpii
Cu aripile-i străvezii
Făcând în lume-ocolul.

Și raze străbăteau acum
Ca sulife din zare;
Și'n marginile-i albul drum
Se lămură din ștersul fum
Al umbrelor fugare.

Un negru povârniș de brad
Se ridică pe-o parte
Și-un alt de maci, spre al apei vad,
Cum valuri peste valuri cad,
Se prăvăleă departe.

Vărsau, de sine-mișcători
De somn și lacrimi plina
Lor cupă, — și sorbind din zori
Ei răspândeau sângerători
In roșu 'nchis, lumina.

Se'nvâpădă, legănător
Intinsul lor, sub brumă,
Și munții 'nalți, pe creasta lor
Albiră-n dăra cea de nor,
Ca valuri mari cu spumă.

Iar soarele, când răsări
Fu nevăzut în zare:
De-odată 'n cer se făcu zi
Intre albastre temelii
Și ape sclipitoare:

Luptase mult la răsărit
Prin ceață să străbată —
Se sparse 'n urmă, biruit
Și 'ntinse 'n ceruri, strălucit
Lumina-i spulberată.

Ven'n al bolților cuprins
Potop să se reverse,
Erea de foc, și părea nins
De strălucit și neatins,
Și apele le șterse.

Părî că Dunărea 'n tărie
Se ridicase 'n ceață,
Sau ceriu 'n aburi străvezi
Că-n Dunăre se prăvăli
Cu albastra-i dimineată.

Și cer, și valuri, sclipitori,
Ereau atât de-aproape
In izbucnirea cea de zori,
Că nu știam de trec prin nori
Sau de plutesc pe ape.

Un nor ca neaua, luminat
Venî să mă 'nfăsoare,
Treceam, precum aș fi visat,
Simțeam cum tot mai sus străbat
A razelor splendoare.

Ca'n marginea unui ponor
Inaintam pe frântul
Din lume, creștet orbitor,
Și sub al razelor covor
Pierdusem tot pământul.

Ș-acum pe drumul cel pierdut
In strălucirea brumei,
Ca'n haos fără de trecut
Părea că-i marele 'nceput
Nefăurit al lumii.

Când din vecie se ivi
Infiorata clipă,
In care 'ntâi se făcu zi
Umplând întinsele pustii
De-a razelor risipă.

Când, din noian, de raze șters,
Avră ca să răsardă,
In mii de sori, al zilei mers,
Când clocotea în univers
Intăia primăvară.

Când nesfârșitul cel aprins
De focul tinereții
Ca struna tremurâ, întins
In luminosul lui cuprins
Cântând minunea vieții.

Alice Călugăru.

Numărul 1 al revistei noastre pe anul viitor va apăre și se va expediă abonaților Foi la 1 Ianuarie 1909 st. v. Din cauza sărbătorilor, — revista nu mai apăre până la acest termin.

O serată literară.

Cu toată fuga anilor, mi-a rămas neștersă amintirea primei serate literare la care azistam. Trebuie să fi avut pe atunci 19 ani și m'a emoționat mult cartă de vizită prin care venerabilul academician V. A. Ureche mă poftea să i-au parte la un ceai literar, în casele lui de lângă Cismigiu.

La ora 9^{1/2} mă înfiinșasem. Când am sunat la poartă îmi bătea inima tare. O bonă frumoasă mi-a deschis, n'am uitat-o nici pe ea. Eră pe la începutul lui Decembrie, ninsese puțin și eră ger. Obrajii mi-se roșiseră și mâinile-mi ardeau. Mi-am aranjat într'o oglindă mare din sală părul în desordine trecând prin buclele de atunci o mână romantică. (Ah! gestul acesta de ce nu-l mai pot face astăzi!) și am intrat în biroul bătrânului scriitor.

M'a primit cu zîmbetul acela blând, sincer și încurajator ce-i eră familiar și întrebându-mă de părinții mei — pe care îi cunoștea, m'a poftit să stau.

„Hei, ce-ai mai scris nou? am văzut ceva foarte bun de d-ta în *Literatorul*. Ai o formă desăvârșită. De geaba-l critică lumea pe amicul meu Macedonschi. E un artist. Imprimă celor care-l apropie respectul formei. Și asta e mult“.

— Dar ușa se deschide, și cel despre care se vorbea apărî.

Zîmbitor, afabil și elegant, cu ochelarii de aur pe nasul lui de nerone, măestrul salută, puțin cam stângaciu din cauza miopiei sale sincere sau prefăcute, potrivindu-și cu amândouă mâinile părul frizat și adus cu meșteșug deasupra urechilor.

Strâns într'o redingotă neagră și corectă cu roseta bene merentelui la butonieră, cam rigid în orgoliul cu care își ținea în sus fruntea largă d'asupra căreia stau lipite două suvițe rare și timide, despărțite între ele printr'o cărare făcută cu cosmetic, avea aerul unui colonel în activitate îmbrăcat civil; mustățile mai cu seamă fixate în sus, cu pomadă unguerească și ras împrejurul buzelor contribuiau să-i dea o înfățișare energetică și militărească. Ochiu însă îl trădau. Privirea lor oblică ascundeă atâta vis și ironie că nu te mai puteai înșelă asupra adevăratei sale meserii. Dupăce strânse mâinile pe care amfitrionul i-le întinsese cu afectoasă prietenie, se așeză lângă Gion, pierdut într'o conversațiune estetică cu Ștefan Vellescu, pe atunci profesor al Conservatorului de declamațiune și critic dramatic influent.

Eu stam mai pe lângă ușa privind un bust lucrat de Storch și în care V. A. Ureche par'că vorbea.

Eră multă lume. Notara în plină glorie șoptea cu Aristița Romanescu neintrecuta artistă. Lângă N. Tinc, eră bineînțeles Rădulescu Nîger. Colonelul Gheorghe Boteanu și-adusese aminte ceva despre generalul Macedonschi și voia să intereseze pe d-na Gârbea *Smaranda* care nu-l ascultă gîndindu-se la poeziile ce voia să cetească.

Sedinta s'a deschis fără solemnitate. Dela un colț al biroului plin de cărți și luminat cu două mari candelabre de argint, se auzi glasul lui Nger care preludă, nu știu dacă a cetit proză sau versuri. E așa de greu să faci această distincțiune la unii scriitori. Ce mi-amintesc e că încet-încet m'am pomenit de lângă ușa, în sufrageria de alături. Bona cea tinără pregătea paharele de ceai, aș fi vrut să-i ajut. Să colaborez și eu cu ceva la festivalul acesta care imi dase atâtea nădejdi de glorie și atâtea emoțiuni dela primirea invitațiunei.

De când am văzut însă pe masă aducându-se o fructieră plină de castane fierte în zahăr, n'am mai știut când a tăcut Nger și când a început poeta română. N'am obiceiul să critic cucoanele și nici să fac spirit pe socoteala lor, chiar atunci când celebritatea le face să intre, ca să zic așa, în domeniul public. Nu fac dar reflecții

maloneste asupra poeziilor cetite. Știu un lucru că la fiecare strofă simțeam că mi-se întinde mâna spre castane. Cât să fi durat operațiunea aceasta nu pot să-mi dau seama, azi după 20 de ani. Știu însă că târziu bunul academician și patriotul sincer m'a întrebat serios: Poete mi-se pare că-ți plac castanele dela Capșa? Eră să fac un spirit răutăcios dar m'am oprit, fiindcă am căutat de tână să înăbuș în mine orice vulgară tendința epigramatică și poate fiindcă mi-s'a părut că această observațiune putea să ascunză o invitație delicată de a mai lăsa câteva și pentru alții.

Se vede însă că mâncasem multe castane zaharisite și probabil tocmai fiindcă poeta citise multe lucrări. Când am plecat mă simțeam greu, nu-mi eră bine.

Peste două săptămâni întâlnind la teatru pe V. A. Urechie, care eră membru în comitet, îmi spune să-l iert că e silit să amâne pentru mai târziu a doua Serată literară: „Ce vrei, scumpule, n'am găsit la Capșa decât 5 chilograme de castane și pe cât am observat d-tale îți cam plac!“

Și răsând cu bunătațe îmi strânse mâna și intră în loja subdirectorului Stăncescu.

Sinaia.

Cincinat Pavelescu.

Omul

Ne duceam să vedem ruinele unei mănăstiri. Aierul rece, curat, ne făcea să fim veseli și să găsim frumuseți neasemănate în grămădeala de cocioabe învălitate cu trestie și cu coceni, și printre care șerpuiă un drum îngust plin de praf și de căini. Când ajunserăm însă la marginea satului, o priveliște neașteptată mi-se desfășură înaintea ochilor. Podișul pe care eră așezat satul se oprea deodată și dincolo de muchea lui, în adâncime, se întindea o luncă nesfârșită, cât puteai cuprinde cu ochii înainte până în zare. Și porumburile verzi și miștiștile galbene în ogoarele negre se urmau unele după altele într'o amestecătură deplină până ce se pierdeau cu toatele în depărtare într'o culoare ștearsă, cenușie. Roua dimineții scanteiă, și un părau strălucă printre semănături ca o panglică strălucitoare, pe care pălcuri de sălcii o ascundeau ochiului din loc în loc. Acest tablou îl vedeam prins ca într'o cadră, jos de muchea dealului, de-o parte și de alta de pomi, sus de cerul albastru.

Când scoborârăm muchea dealului tot farmecul acesta pieri dintr'odată.

Mergeam acuma pe marginea unui drum îngust, prin iarba umedă, Zoe cu Elena înainte, eu cu Ionel în urmă, iar în urmă de tot venea un țigan cu un coș de merinde. Elena eră veselă, mai veselă ca niciodată. De o săptămână, de când eram oaspele lui Ionel, o întâlneam în fiecare zi, căci eră prietenă nedespărțită cu Zoe, sora amicului meu.

Și purtarea ei față de mine mă pusese pe gânduri. Judecați:

În după-amiaza zilei în care am sosit, ședeam cu familia amicului meu afară, la umbra casei, în grădiniță. Ea vine repede, și se oprește drept în față și-mi întinde mâna, rostind tare și deslușit:

— Elena Dima.

Apoi se așază pe rogojină lângă Zoe și mama ei, și începe să le dea amănuntele cerute asupra sănătății Doamnei Dima, asupra cloșcelor, pitpalacului, etc. După ce isprăvi cu acestea, se întoarce spre mine.

Mai întâi mă întrebă cum mi-s'a părut satul, apoi puțin câte puțin, cu meșteșug, mă descusă atât de bine, că află aproape tot ce știam și eu despre mine însumi. Când spusei că mă voi face profesor de liceu, mama lui Ionel ridică spre mine niște ochi plini de admirație, iar Zoe se roși. Numai Elena părea nepăsătoare.

— Și pe urmă? întrebă ea.

— Pe urmă? făcu-i eu cam incurcat.

Toți tăceau și ea mă privea cam cu coada ochiului, zâmbind...

— Ei, pe urmă, și dumneata! imi veni în ajutor gazda; pe urmă o să-și facă și dumnealui o familie și o să intre în rândul lumii.

Elena își lăsă ochii asupra lucrului răsând:

— Da, de sigur!

Seara cerui lămuriri lui Ionel. El îmi spuse că e învățătoare, și că de îndată ce-și va face o carieră, o va cere în căsătorie.

O vedeam în fiecare zi și pe fiecare clipă descopeream o frumusețe neobservată până atunci în făptura ei. Cuvântul nu poate redă în toată strălucirea ei desăvârșita proporție a acelui corp plin, sănătos, ce tremură tot sub stăpânirea diferitelor emoții. Fața ei rumenită de soare exprimă un amestec de asprime bărbătească, de hotărâre și de ironie. Gura ei părea făcută într'adins numai ca să-și bată joc. Glasul îi eră dulce; vorbea rar și apăsător și te privea drept în față, cu ochii ei mari, limpezi, cu un fel de curiozitate par'că să-ți pătrunză în suflet. Eră ceva deosebit în ființa aceasta, ceva neobicinuit care te puneă pe gânduri. Alături de ea, Zoe, fată foarte drăguță, aveă un aier de păpușică neînsemnătoare.

Felul ei de a fi cu noi, eră tare curios. Aci te privea batjocoritoare și îți puneă tot felul de întrebări, la care nu știai ce să răspunzi, aci rămânea tăcută, adâncită în gânduri, ca și când ar fi fost singură, pentruca apoi să izbucnească într'un răs sgomotos și să povestească cu aprindere cine știe ce copilărie adormitoare. Numai ochii îi erau vecinic aceiași, frumoși și iscoditori. Nu știu pentru ce Ionel îi zicea „Filosoful“.

Odată ne povesteă cu mult foc cum a dresat pe Bubică să scoată pisica de sub dulap, unde de altfel se ascundea tot de frica lui.

— Să vezi afurisitu, când îi strig: „Bubică, unde-i Mița?“ numai se duce binisor lângă dulap și începe să-și plimbe coada când într'o parte când într'alta. Atunci pisica vine încet încet, până ajunge la marginea dulapului și începe să urmărească mișcările cozii. El o lasă să-l lovească de câteva ori cu laba, apoi o minte, o minte, până o face să se repeză. Atunci, haț! pe ea. Ce mai rădem!

Ionel crezū că-i nimerit să observe:

— Frumoase ocupații pentru un Filosof!

Ea începū să răză cu poftă. Deși năcăjit pe Ionel, râsei și eu.

De ce?

Dar ea tăcū o clipă în care părea că se gândește, apoi:

— Trebul să petrec și eu nu-i așa? Oricât ar fi omul de serios, tot mai are ceva copilăresc în el. Și vă spui d'astea, ca să spui și eu ceva. Își lăsase lucrul în poală și privindu-l fix pe Ionel:

— Altfel ce-am putea vorbi? Dumneavoastră aveți studii superioare, știți o mulțime de lucruri pe care noi nici nu le bănuim. Iar eu nu știu nimica, decât... ce poate ști un biet învățător.

Altă-dată, în toiul unei discuții asupra secetii din anul acela, ea ne făcū întrebarea asta:

— Care e scopul vieții?

— Chestiunea e cam insolubilă! răspunse Ionel pe un ton doctoral. Se poate privi pe mai multe fețe.

Ea aplecă ușor capul și privind în gol.

— Întrebarea asta mă chiniește mult uneori. Aș vrea un răspuns hotărât: Trăim pentru ceva, ori de surda?

Frumusețea ei în acea clipă nu se poate spune. Ca un fulger mă străbătū gândul că tare fericit aș fi la picioarele ei.

Și astfel acuma privind-o cum râde cu Zoe la niste copii fugiți dela școală, un răs copilăresc, din toată inima, ce-i zguduia tot corpul, întrebându-mă de ce-o fi răsând așa fără motiv, mă simțeam trist.

Eră de dimineață, soarele abia se ridicase și în bătaia razelor călduroase, miștiștea umedă încă de roua nopții, fășiă încet.

De-odată Elena apucă talia Zoei și începū să fugă din toate puterile spre un pălc de tufe ce se zărea la oarecare distanță. Mișcările rezezi făceau să-i iasă formele corpului mai la iveală. Eră ceva felin în acele mișcări. Și asta mă făcea să fiu și mai trist. Ionel o privea cu un fel de lăcomie și nu zicea nimic.

Ajunse lângă tufe, ele se opriră ca să ne aștepte. Erau roșii la față, respirația nu li-se așezase încă. Zoe se uită pe rând la noi încercând să-și stăpânească răsufierea. Ochii Elenei străluciau. Ea râdea și ne primi cu vorbele:

— Credeam că aveți mai mult suflet în dumneavoastră...

Țiganul se apropie cu merindele. Și pe când mâncam, deoarece toți tăceau, imi lăsai ochii să rătăcească pe întinderea câmpiei. Câmpia e totdeauna frumoasă. Aici ochiul aleargă nelăpiedecat pe întinderea ei dela o margine a cerului la alta, și gândurile prind aripi. Nicăiri ca pe câmpie nu-ți dai seamă mai bine de măreția infinitului, și iarăș nicăiri ca pe ea, deși o neînsemnată părticică din acest infinit n'ai conștiința că ești totuș ceva, tu care-l poți prinde într'o privire.

Dar nu mă gândeam eu la astea în acea clipă. Alături de mine ceilalți mâncau făcând. Elena mușcă din bucata de pâine cu o mare poftă și se uită zimbând la noi cum ne căznim și aici să ne arătăm bine crescuți. Deodată se aplecă spre noi și șopti arătând cu mâna:

— Cine e în stare să-mi prinză șoparla aia?

După câteva clipe i-o aduserăm. Zoe se depărtă speriată. Elena o luă în mână și zicând:

— Se spune că dacă-i rupi coada, crește alta la loc...

Rupse coada animalului. Zoe țipă revoltată:

— Eleno!

Ea însă se uită rând pe rând la fiecare din noi zimbând, așteptând par'că ceva. Noi tăceam. Atunci ea luă de braț pe Zoe zicându-i:

— Haide, n'au corajul să mă dojonească, văz eu. Dar tot e bine că nu m'au felicitat.

Acuma soarele se ridicase bine pe cer și căldura lui Cuptor începeă să se simță. Mergeam mai anevoie acuma și vorbeam despre lipsa de distracții la țară, Ionel zicea:

— De n'aș fi în familie și dacă n'ați mai fi nici Dumneavoastră, ca să mai stăm de vorbă, n'aș putea stă nici două zile. M'am desobicinuit cu totul. Aici totul e monoton, trist...

— Vedeți măracinii aia de colo? îl interrupse Elena. Acolo unul a omorit pe fratele său mai mare pentru un petic de pământ. L-au condamnat la douăzeci de ani de muncă silnică.

— Prea puțin! observai eu.

— Eu l-aș fi achitat! rosti Elena cu convingere. Și-și înfipse privirile în ochii mei.

— Și știi de ce? Nu-i vina lui că a ajuns la omor.

— Nu înțeleg...

— Atunci să nu mai vorbim de asta. Uite mănăstirea.

Din locul unde ne aflam, câmpia începeă să scoboare o pantă dulce.

Se zărea în depărtare un deal, dincoace de care se iveă din loc în loc fășiă strălucitoare a unei ape. Pe malurile ei erau niște ziduri vechi.

Grăbirăm pașii.

Ori ce-ar fi fost ele odată, bordei, palat ori biserică, ruinele te pun pe gânduri. Peste dărămăturile lor plutește spiritul unei lumi dispărute ce par'că-ți falfăie pe lângă urechi și-ți înfiară sufletul cu aierul morții. Și ce dulce e când te știi viu în mijlocul morților! Sufletul poate și e trist, dar inima bate mai cu putere și prețuiește mai mult vieța.

Elena părea tristă, și Ionel crezută că e momentul să fie sentimental:

— Ce e omul! declamă el cât putu mai frumos.

— Omul? făcu Elena. E ceva formidabil. Privește-l, a pus piatră peste piatră ca să-și închiză Dumnezeu între patru ziduri și el să rămâie liber. Pricepi dumneata câtă măreție este în acest cuvânt om? Prin el se înțelege o mână de lut, care a îndrăznit să reducă tot universul la sine și a găsit mijlocul d'a sparge întinericul morții.

Vorbind astfel ea nu se uită la nimeni; privea în gol stând pe un colț de zid cu coatele pe genunchi și cu fața în palme.

— E un cuvânt mare. Sunt numai două cuvinte mari: Dumnezeu și om, și amândouă sunt unul și același.

Uitându-se cu coada ochiului spre noi ea repetă răsplat.

— Unul și același.

Niciodată n'o mai văzusem astfel. Părea inspirată.

— Dar câți își dau seama de asta? Și un rege, care nu știe că e rege, nu e rege...

Ocolirăm ruinele, mâncărăm și merserăm să ne odihnim sub umbra unor sălcii pe malul râului. Soarele dogorea.

Rezemată de trunchiul unei sălcii, cu ochii pe jumătate închisi Elena își continuă ideea:

— Câți din cei înzestrați cu două mâini și două picioare merită numele de oameni?

Coprinzându-ne pe toți într'o privire scântoitoare:

— Ați văzut Dumneavoastră vre-unul?

Zoe se uită la noi cu niște ochi... Un fel de spaimă curioasă...

— Care va să zică noi nu suntem oameni? întrebai eu încercându-mă să zâmbesc.

— Nu știu!

— Mă rog, întrebă Ionel cam dârz, cum trebuie să fie cineva ca să fie om?

— Să aibe un rost în viață! Să trăiască și să lupte pentru ceva... pentru ceva care... care să nu fie — pâinea!

Un tremur nervos o sgudul.

— Nu știu cum să spui... Dar nu e, nu e, nu e! Prea ne gândim numai la noi, și d'aia nu suntem oameni. Nu ne deosebim de restul animalelor decât prin faptul că facem parte dintr'o specie zoologică separată.

Om însemnează altceva.

Dupăce zise acestea își apucă genunchiul drept în mâini și tăcu câteva timp adâncită în gânduri. Părea că dinaintea ochilor ei joacă o imagine duioasă:

— Eu cunosc un om! zise ea cu însuflețire. De când îl știu, el luptă mereu.

L-au prigonit și l-au închis, dar el n'a încetat să lupte. Acuma trăiește în mizerie și tot luptă. O să-l vedeți Dumineca viitoare...

Se gândi câteva timp și începă din nou:

— Poate că ideile lui nu sunt grozave, dar e în stare să moară pentru ele. Și asta va să zică a fi om! Ori fi alte idei mai bune; unde sunt? Nu le spune nimeni. Și chiar dacă le-ar spune, ce folos? Adevărul e în aier în fața tuturor, dar nu vrea să-l vadă nimeni. Trebuie înfipt în ochii lumii cu vârful sulii. Pentru asta însă, trebuie oameni!

Abia acuma imi dedeam eu seama cât de mult trebuie să ne disprețuim.

Și de ce oare tocmai ideea aceasta mă făcea s'o iubesc și mai mult?

Dumineca următoare după amiază, îngrămădiți câteși patru într'o căruță, alergam printre nori de praf spre Lunceni, unde învățătorul comunei organizase un bal. Toată elita împrejurimilor avea să fie de față și ne gătiserăm cum cere trebuința. Zoe mai ales înnotă în danteluri și panglici. Drăguță, mititică, nu se putea în-

chipui o păpușe mai dragălaşe. Și eră atât de veselă că nu-și mai putea găsi locul, vorbea într'una și întrebă mereu pe vizitii: Mai e, mai e? deși cunoștea drumul ca și el. Veselia ei părea că stăpânește și pe Elena. Dar răsul ei părea silit și răspunsurile ei de multeori arătau că gândurile nu-i sunt tocmai la ce se vorbește în jurul ei. Când ajunserăm, soarele apunea...

Bătătura școlii eră prefăcută pentru teatru. Scenă, staluri, galerie, nu lipsea nimic. Felinare multe erau așezate ici și colo pe prăjini. Aceste prăjini erau legate unele cu altele prin sfori și pe aceste sfori se mișcau ușor în adierea băltărețului o sumedenie de lampioane venetiene de toate fețele.

Cum se întunecă bine, începură să sosească invitații. Și veneau cocoane, îmbrăcate în stoffe multicolore, parfumate și pudrate. Ici o pălărie plină de scatii și de trandafiri, dincolo o rochie cu un șold mai sus și altul mai jos, ici o umbreluță neagră cu fluturi albi și galbeni, mai dincolo o păreche de mănuși de căprioară, cărora voinicia mâinilor nu le îngăduise să se încheie cum se cuvine, toate acestea îți robeau ochii și nu te lăsa să privești galeria, unde se înghesuiau iile, barișurile și căciulile de oaie.

S'a jucat „Dracu și bețivul“, s'au spus poezii, s'a cântat „Deșteaptă-te române“, etc., și într'un ceas reprezentația a fost gata.

Cât ai clipi din ochi, scaunele și lavetele au fost îngrămădite într'un colț și băutura curată, măturată și stropită eră numai bună pentru joc.

S'a incins mai întâi o horă...

Mă găsii o clipă singur în invălmășală. Acuma nu se mai ținea seamă de „rang“ și de bilet. Erau toți o apă și eu în mijlocul lor, uitându-mă în toate părțile să vad o figură cunoscută. Și văzui pe prispă școlii pe Ionel vorbind cu unul necunoscut. În aceeași clipă Elena veni fuga spre mine și-mi șopti: — Vino să te prezint. Uită-te bine la el.

Eră un om ca de treizeci de ani, înalt și uscățiv, îmbrăcat cu niște haine rău croite și murdare. Cravata, soioasă, eră strâmbă, abia se vedea. El tocmai spunea:

— Pentru ce să mi-i aduni pe toți la un loc? Crezi c'o să-i fac să se iubească? Dimpotrivă, aici râia găsește prilej să-și arete mai bine disprețul și umilința, se deprinde mai bine să se vază călcată în picioare.

Elena îl privea cu niște ochi... Și ascultă vorba rară, apăsată a omului cu deliciu. Zimbea și își frământă batista în mâni.

Omul continuă:

— Nu trebuie baluri și serbări. Astea molesesc. Altceva trebuie. Știi ce trebuie? răcnii el aplecându-se spre Ionel:

— Dreptate!

Apoi ne întoarse spatele și se depărtă. Elena mă întrebă din ochi. Eu ridicai din umeri.

— Trebuie să-l cunoști mai de aproape, imi zise ea, ca să pricepi.

Imi luă brațul și începurăm să ne plimbăm pe lângă zidul școlii.

Lăutarii cântau un vals. Zării pe Zoe învârtindu-se cu un necunoscut. Dansau și câteva fete de țaran. Elena imi șoptea:

— A fost învățător undeva în Moldova. Și acolo a pornit o luptă inversunată în contra unui arândăș, care făcuse o sumedenie de blăstămății. Au fost inzadar făgăduielile, amenințările și câte și mai câte. El nu s'a lăsat până nu l-a dat pe mâna parchetului cu dovezi în regulă. Când a văzut că nu mai e scăpare pentru el, arândășul s'a sinucis. De atunci au început prigonirile. Sub cuvânt că prin calomnie a făcut pe un om de ispravă să-și curme zilele, l-au dat afară. Cât a umblat ca să-și dovedească dreptatea... a fost cu neputință. A plecat d'acolo și a început să rătăcească prin țară ținând conferențe pe la sate. La Targoviște a fost arestat în timpul unor

alegeri și a stat două luni închis. Și-apoi iar a plecat. Să-ți spue el pe unde a fost... La noi în sat n'a stat decât o jumătate de an și a trebuit să plece, că umbra primarului după el cu pușca încărcată, și a venit aici. Trăiește cu nimica; nici nu știi cu ce trăiește. Și să l auzi vorbind... Păcat că nu suntem mai aproape să venim într'oză când o ține el conferință.

Ea imi spunea vorbele acestea încet, cu o plăcere vădită. Și brațul îi tremură. Iar eu mă simțeam trist. Aveam senzația că pierd ceva din sufletul meu în acele clipe.

— Spune, merită ori nu admirație un astfel de om?

— Cine nu l-ar iubi? răspunsei eu cu intenție.

Elena își înăbuși un suspin.

În vremea aceasta cerul se înroșă spre răsărit, și rămăserăm câteva timp tăcuți privind cum întunerecul se tot subțiază ducând cu sine strălucirea multor stele mărunte. Incepea acuma să se zărească casele îndepărtate ale satului și puțin câte puțin, de sub linia neagră a orizontului se ridică globul ciuntit al lunei. Văzduhul se luminea, stelele par'că inotau într'o ceață străvezie.

Elena continuă să-mi povestească crâmpie din viața „omului“, fără nici o legătură, așa cum îi veneau în minte. Și le povestește încet, rar, îmbătându-se par'că de frumusețea amintirilor celorlora. Și din când în când ridică ochii spre mine și mă sileă să-mi exprim și eu admirația, insistând asupra unui fapt ori altul.

Iar jocul eră în toiul lui și lumina lunei se lupta cu a felinarelor pe fețele voioase:

— Nu sunt mulți ca el, zicea Elena, că atunci n'ar mai îndrăzni nimeni să se atingă de ei și lumea ar fi altfel.

Ea se însufletea din ce în ce.

— Și lumea așteaptă ceva. Nu mai merge. Și pe măsură ce se simte mai mare nevoia de oameni hotărâți, pe atât ei sunt mai rari.

Mă privi o clipă cu ochi scântoitori, apoi își îndulci glasul continuând:

— La urma urmelor ce vrei? Cum ieși din fașe până ajungi om îți tot cântă mereu la urechi: „Pregătește-te de lupta pentru existență!“ Și te dă la școală. Și la școală auzi același lucru. Ea e atotputernică. S'ar părea că rațiunea vieții e pânea. Când se ivește uneori o aspirațiune către ceva mai înalt, toată înțelepciunea omenească e acolo, ca s'o înăbușe.

Un strigăt de revoltă? Poftește dacă-ți dă mâna. Dar poate te plictisesc cu palavrele mele. Vrei să joci?

— Nu.

— Iartă-mă că te țin atâta. Imi eră așa... nu știu cum să spui. Te-am văzut gata să mă asculti și n'am mai putut ține. Sunt cam egoistă, nu?

— Crudă chiar... îi răspunsei eu, foarte hotărât să-i spui cât m'a făcut să sufăr în seara aceea. Dar în același timp auzirăm glasul Omului.

— Domnișoară Dima!

Ea tresări și se întoarse repede.

— Am venit să-mi iau rămas bun și dela dumneata. Zilele acestea plec.

— Pleci? îngână Elena. Și unde pleci?

— În Dobrogea.

Elena îl privea aiurită. El urmă nepăsător: — M'apuc de plugărie. Veteranul la care stau a luat pământ acolo și mi-a zis să merg cu el să fim tovarăși. Ei, de ce nu m'aș duce? Și p'acolo sunt oameni. Și încă ceva acuma. Mă și însor. Iau pe o nepoată a lui, fată orfană.

Elena pâl. Îi întinse repede mâna și vorbi cu o voce schimbată.

— Îți mulțumesc că ți-ai adus aminte de mine. Felicitările mele...

— Mulțumesc! răspunsei eu cu plăcere omul strângându-i mâna. Și plec.

Ea îl privea depărtându-se. Fața-i eră albă, buzele-i tremurau.

Sedeă lângă mine fără să zică nimic, îi auziam respirația anevoioasă. Îi luai mâna. Ea mă privea, și privirea ei în acea clipă eră atât de tristă...

— Așa e lumea... încercai ca s'o mângâi. Ea își scutură capul.

— Da! Ce-i cu asta? Și eu poatecă o să mă mărit... dar...

Nu mai putu. Își ascunse fața în batistă și începui să plângă încet.

Peste câteva zile am plecat la București.
D. M. Teodorescu.

Trandafirii de Crăciun.

(După Henri Segond).

Noaptea Crăciunului își vesteă zorile. Pruncul dormeă în scutice. Pe cerul vioriu începeau să pălească stelele de argint. Iar de departe vorbeă un cocoș.

Magii aduseră daruri minunate: parfumurile cele mai rare, pietrele cele mai scumpe. Dar bieții păstori, veniți de pe la stânele din apropiere, n'aveau nimic în asprele lor mâini țărănești.

„Am fi vrut și noi s'aducem ceva, spuneau ei, dar vai, n'avem nimic... N'avem măcar o floare, căci trandafirul cel din urmă s'a spulberat în răsufarea înghețată a crivățului!...”

„Pământul, sărăcit de podoaba lui, rece ca un mort întins în cosciug, nu vrea să-ți mai dea nici buchete de flori, nici mănunchiuri de verdeață — ție, cel născut în zile de tristeță...”

„In pământul uscat, aoperit de zăpadă, seva s'a isprăvit și nimic nu mai răsare; totul e trist și mut, nimic nu mai cântă, nimic nu se mai deschide; iar noi, ne înăbușim în suflet dorurile neimplinite!...”

Copilul — Dumnezeu, care dormeă lângă darurile celorlalți, se deșteptă dintr'o dată la glasul celor umiliți, și ca și cum ar fi vrut să-și aleagă apostolii, făcū semn păstorilor să se apropie de cei trei crai.

Și semnul acesta, — o îmbrățigare frățească — așternu pe frunțile umile o nobilă mândrie. Atunci, Egalitatea, sfânta Libertate pătrunseră dintr'odată în staulul singuratec.

Dar la semnul acesta, Copilul care adormeă din nou, își înfepă degetul micuț într'un mănunchi de spini — care se acopereă poate, primăvara cu trandafiri, dar acum nu eră decât o uscătură...

Și o bobită de sânge, răsplată pentru semnul său, căzu și se prelinse pe scuticul alb ca zăpada... și din roșul sângelui, și din albeața zăpezii, se născură trandafirii de Crăciun...

Gânduri de iarnă.

Mama și cu sora mea lucrau și eu în fața sobei în care mureă focul, ședeam pe un scăunaș dusă pe gânduri.

În urechi îmi răsună încă glasul potolit și dulce al mamei, care isprăvisse de povestit o întâmplare, una din acele istorii de dragoste, care nu trece zi de la Dumnezeu să nu se repete.

O fată frumoasă dela noi din sat iubise un flăcău, care murise departe de ai săi, acolo în orașul mare unde fusese luat în oaste. Și dovadă a trăinicieii simțămintelor omenești, fata se logodise la o săptămână după aceasta c'un altul.

Nu eră nimic nou în asta, dar pe mine mă sguduise adânc întâmplarea așa de simplă în sine, îmi sguduise sufletul poate din pricină că împrejurările în care o auziam îi dădea un farmec nou și duos. Afară viscoalea și în noaptea întunecoasă, vântul se vaită cu mii de glasuri tânguioase pe la ferestri și crăpăturile ușilor, ca să fugă apoi peste câmpuri, duduind turbat și vijelios; în casă eră cald, copiii toți dormiau și în tăcerea asta tristă a nopții de iarnă, glasul mamei avusese ceva misterios, ceva din monotonia și tristețea unei rugăciuni domoale și vechi, pe care

o îngână îndelung și potolit bătrânii cu chipurile cuvioase de sfinți, bătrânii cari nu pricep rostul vremurilor de acum și-și chiamă sfârșitul mai de grabă.

Rămăsesem pe gânduri și nici eu nici sora mea, nu căutasem să aducem vorba de altceva.

Și una și alta ne gândiam la câte o întâmplare, pe care ne-o desvăluia din întunerecul minții, povestirea mamei.

Pe mine, înlănțuirea de gânduri, mă purtă la poalele Bugeacului, a dealului pietros de pe care te uiți peste Dunăre ca într'o strachină și care-i departe de noi, cale de trei sate.

Acolo la poalele Bugeacului unde mă jucam în năsipul cald, așteptând ca bunicu să-și incareze carul și să pornim, e îngropată tot o poveste de dragoste, dar o dragoste înmormântată cu toate visurile ei fericite, neatînse de zădărnicia realității.

Un monument simplu de marmoră, mărturisește despre somnul de veci al vitejilor cari au luptat pentru fala patriei acum treizeci și unu de ani, și a căror oase sunt împrăstiate cât ține poalele dealului. Și acelaș monument de marmoră povestește cui vrea să se oprească și știe slova rusească, despre acela care odihnește sub el, departe de locurile unde s'a născut, a copilărit și iubit, care odihnește în singurătatea câmpului fără un glas de prieten care să-i plângă la cap și fără o floare care să arete și aci ca și pretutindeni, că din țărâna trupului nostru cresc și se nutresc mii și mii de alte viețuitoare.

Eram copilă, când am venit pentru întâia dată la poalele Bugeacului și când neastâmpărată cum eram, m'am suit pe pedestalul monumentului ca să se audă mai bine cum strigam: cucu! cucu!

Mi aduc aminte ca și cum ar fi fost eri că de pe grămajoara de pământ pe care se înălță marmura bătută de ploii și ninsoare, am cules un mănunchiu de flori albastre, pe care le-am pus în cartea de cetire, ca să miroasă frumos foile împodobite deja cu poze scoase.

Și mi mai aduc aminte că în drum spre casă bunicul mi-a povestit în mersul greoiu al carului încărcat, că pe tot întinsul câmpului de sub Bugeac, zac oasele vitejilor noștri și ai rușilor veniți dinspre Reni și trecuți pe podul de vase dela Azaclău.

Și printre Rușii cari au murit în luptă cu Turcu, printre toate sufletele umile și tridite cari și-au făcut datoria cătră țară de zac acum uitați de mult, dăinuiește în somnul de veci și un om de care a ascultat multă lume, al cărei glas a înflorat mult norod și a cărei ochi poate a făcut să bată multe inimi de femeie, dăinuiește aci laolaltă cu gloata, pe care poate a năpustit-o și biciuit-o odinioară, ca să putrezească acum laolaltă cu ea, uitat și de cei cari l-au vrăjmășit și de acei cari l-au iubit.

E un colonel rus și mai mult în amintirea lui strejuește marmura rece în singurătatea câmpului și în ciuda inimelor lesne uitătoare.

Căci, cari suntem mai buni?

Când m'am făcut mai mare, am ascultat și mi-am scris în inimă o povestire mai mult despre cei cari rămân în urma celor duși pe vecie.

Când lumea s'a liniștit de sbuciumările rebelului, într'o zi dulce de primăvară, sătenii din apropierea Bugeacului s'au trezit cu două Doamne mari îmbrăcate în negru de sus până jos și cari întrebau unde s'au îngropat morții din tabăra dela Bugeac.

Atunci pe grămada de pământ însemnată cu o cruce de lemn și sub care odihneă printre alții și bărbatul uneia și fiul alteia, s'a înălțat marmura, mult mai trainică în răceala și neclintirea ei, decât toate inimile omenești la un loc, atunci pe grămajoara de pământ a curs lacrimile nebune de dor a le iubitei și plânsul adânc și sfâșietor al mamei; atunci au răsărit pe țărâna caldă încă de plâns, florile duioase de nu mă uită și busuioac cucernic.

Și în fiecare an, pe primăvară, în singurătatea câmpului aburit de munca continuă a firei, răsună ruga preotului cerșind îndurarea divină și odihna mortului, pe când plânsul de foc al iubitei și lacrimile tăcute ale mamei, țineau ison tânguirii cătră cel de sus: până când într'un an a venit numai bătrâna și până când n'a mai venit nici ea.

Cine poate ști ce s'a petrecut acolo, de departe, în țara ghețurilor, unde femeile n'au inimă de ghiată?

Poate că iubita s'a mângâiat de dorul celui mort și îngropat în câmp și poate că mama a murit cu ochii ațintiți în zare, înspre munții țării noastre, cari îi adăpostesc rămășițele odorului alintat și crescut ca să rămăe în străini pentru totdeauna.

Și numai la Paștele Blajinilor, mai vezi câte o bătranică coborând dealul cu pași mărunței cu ulceica de tămăie într'o mână și cu mănunchiul de busuioac într'alta.

Și atunci bocetul răsună până departe și mirosul sfânt de tămăie aburește țărâna pustie de orice floare, în vremece busuioacul jelește la picioarele marmurei și pe vii și pe morți; iar tălângile măhnite dela turmele de pe coasta dealului răsună ca un glas cucernic de clopot.

Nici iarna mormântul nu-i singur, căci crivățul se tânguie vâjind peste câmpuri și venind să se lovească de dealul pe sub poalele căruia trece venind cu turbare.

Și viscolul zăpezii și plânsul vântului, spun mortului uitat despre zădărnicia lunei, poate-i povestesc despre iubita mângâiată atât de curând, ori dacă nu aduc decât vaețele celor cari duc jugul vieții, atunci cu atât mai bine pentru cel mort, care și-a luat cu el toate visurile de om fericit, de om care se știă iubit.

Focul se potolise de tot și numai vântul se mai tânguie sguduind ferestrele.

Mama coseă într'una și sora mea se uită în lumina lămpii cu ochii ei mari căprui, plini de gânduri.

— Mamă, tu ai văzut pe nevasta colonelului rus, care e îngropat la Bugeac?

— Firește c'am văzut-o. Treceă pe aci când plecă în Rusia. Am văzut-o și pe ea și pe mama lui.

— Și o fi adevărat că s'a măritat, de nu s'a mai văzut pe aci?

— Ei, fata mamei, de unde să știu eu asta? Și pe urmă chiar dacă ar fi așa, ce vrei tu? Morții cu morții și vii cu vii.

Vântul se tânguie și în mintea mea înfierbântată, auziam vaețele crivățului lovindu-se de marmura singuratică din câmp și toată noaptea m'am gândit și la fata frumoasă dela noi din sat, care se logodise la o săptămână după moartea iubitului și la Rusoica, care se mângâie cine știe pe unde.

A doua zi de dimineață am răscolit într'o ladă veche să găsec cartea unde pusesem florile de nu mă uită, culesse pe mormântul dela Bugeac, dar n'am mai găsit decât praful lor...

Măcin.

Maria Pamfile.

Din America.

Să pleacă 'n zări truditul soare

Și umbre peste oraș se cern

Mașini de foc uruitoare

Își cântă vuetul etern.

Pe uliți muncitori în cete

Ca un convoi după un mort

Își poartă negrele schelete

Spre margini de oraș, spre bort.*)

Trudite li-s bietele oase

Și pasul slab șovăitor

Iar gândurile duse acasă

Depart, la copiii lor.

*) Englezește: colibă.

In noaptea rece din odaie
Par niște umbre din mormânt
Pe câte-un așternut de paie
Se lasă morți, făr' un cuvânt.

Atârnă o lampă afumată
De un pârte în ungher
Ea poate ar ști să spună odată
Amarul ăstor bieți zileri.
Lumina ei de ce se sbate
Și turbure mereu de ce-i?
Și câte suflute curate
Au sângerat sub raza ei?!

Adoarme un fecioraș deoparte
Se sbate, parcă plânge 'n vis
La sânul lui el strânge o carte
Pe care popa i-o trimis.
Cuvinte fără șir îngână
Tot cheamă un nume drag și sfânt,
Săracă maica lui bătrână
De-o lună zace sub pământ.

O noapte, ce cobori din stele!
Pământul să-l deslegi de chin!
Alungă-i visurile grele
Sărmanului băiat străin.
Și ostenitele pleoape
Le 'nchide ăstor robi ce mor,
Și pune îngerii aproape
De pază, lângă patul lor.

A. Seca.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Zilele aceste apare un volum de poezii al d-lui Octavian Goga care va purta titlul: „*Ne chiamă pământul*“. Volumul e editat de institutul „*Minerva*“ din București și se poate comanda la toate librăriile românești. — *Prețul 2 lei.*

Biblioteca populară a „*Asociațiunii*“, s'a înmulțit în timpul din urmă cu o serie de broșuri. A fost de sigur cea mai potrivită interpretare a îndatoririlor societății noastre culturale hotărârea de-a da pe viitor cea mai mare atenție „*Bibliotecii populare*“. Potrivit hotărârii aduse în adunarea generală a acestui an s'au pus sub tipar mai multe broșuri din cari au apărut următoarele:

Nr. 28. **Povestiri de I. Pop Reteganul** cu o prefață de Octavian Goga. Se dau cinci povestiri din materialul literar inedit rămas pe urma regretatului nostru scriitor popular. În prefață d-l Oct. Goga ne dă biografia și schițează activitatea literară a lui Pop Reteganul. — *Prețul broșurii e 30 de bani.*

Nr. 29. **V. Alexandri: Poezii alese**, cu o prefață de Il. Chendi. Broșura cuprinde cele mai prețioase și mai caracteristice bucăți din întinsa activitate poetică a lui Alexandri și e menită să înfățișeze cetitorului o icoană clară asupra felului de producțiune a bardului dela Mircești. D-l Il. Chendi ne dă în prefața cărții un studiu care pe lângă cele mai competente lămuriri de ordin biografic înfățișază în colorii vii personalitatea literară a lui Alexandri. Broșura e de 95 de pagini și are 6 ilustrații reușite. *Prețul 20 bani.*

Nr. 30. **V. Gr. Borgovanu: Ionel**, Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea VI. Puterea pildelor în vieța căsătoriilor. Prin această broșură se încheie seria de cărțile în cari cunoscutul nostru pedagog dă folositoare povește cetitorilor noștri săteni. *Prețul 20 bani.*

Nr. 31. **Octavian Goga: O seamă de cuvinte**. Sunt o serie de articole și schițe menite pentru cărturarilor noștri dela sate, în cari se înfățișază mai multe probleme curente. *Cărțica de 82 pg. costă 20 bani.*

Nr. 32. **Aurel R. Dobrescu: Cum să trăim?** Povește doctorești pentru trebuințele zilnice. O serie de sfaturi igienice spuse pe înțelesul tuturor, — deși cu toată corectitudinea științifică, — cuprinde această broșură folositoare cu deosebire

preoților și învățătorilor noștri pentru a putea da bune povește țăranilor. *Cuprinde 74 pagini și se vinde cu 20 bani.*

Suntem în drept să credem, că orice om cu pricepere se va socoti dator să aprecieze aceste străduințe ale așezământului nostru cultural. Un lucru e evident: „*Asociațiunea*“ aduce mari jertfe materiale prin publicarea acestor cărțicele pentru popor. În cinci broșuri se dă material de peste 400 pagini pe un preț de 90 de bani. Rugăm pe cetitorii noștri și pe orice bun român să sprijinească „*Asociațiunea*“ și să aducă un serviciu real cetitorilor noștri săteni prin cumpărarea acestor broșuri cari se pot comanda la Librăria arhidiecezană.

Ziar nou. Zilele trecute a apărut la București un mare ziar popular intitulat „*Minerva*“, editat de societatea de editură cu acelaș nume și merit a pătrunde prin caracterul pur informativ în masele mari ale cetitorilor din România. Directorul noului ziar e d-l I. Slavici.

SCRISORI DIN BUCUREȘTI.

Pregătirile de Crăciun.

Bucureștii în ajunul Crăciunului. Haosul din piață.

Crăciunul se apropie cu tot alaiul său de pregătiri, care de care mai sgomotoase și mai costisitoare.

E o babilonie de trăsuri încărcate, de coșnițe pline, de hamali cari câștigă acum mai mult decât în restul anului.

Străzile, mai ales în piață, nu mai încap de atâta lume.

Din „*Lipsani*“ până în „*Bazaca*“, glasul negustorilor de tot soiul umple văzduhul, perzându-se în uruitul roatelor.

Din calea Victoriei până la sfântul Gheorghe, trăsuri și automobile înșirate în fața prăvăliilor de lucruri scumpe și frumoase, așteaptă cu nerăbdare pe stăpânii cari întârziază; peste drum, un hamal încovoiat, duce în spinare pomul de Crăciun, iar într'un colț, un bărbat bătrân vinde două tinichele tăiate în chip de om și strigă: „*Zece bani care e mai mare: Tache ori Petrache?*“

În piața sfântului Anton, subșeful de birou cumpără șunci și cârnați; băieții de pe la băcăniile din toate colțurile Bucureștilor își cumpără o nouă pereche de haine, cu douăzeci de lei.

— Și atâta, numai pentru d-tă. Altuia nici cu cincizeci de lei nu i-le lăsam!

Cucoanele se ceartă cu negustorii și cu servitoarele, nu-și mai găsesc astâmpărul, alergând din prăvălie în prăvălie, târguind fel de fel de mărunțișuri și vâetându-se c'au fost înșelate.

Spre Dâmbovița, lângă hală, femeii grase își strigă cu demnitate zarzavaturile de iarnă și chiamă pe cucoane să le arate o curcă foarte grea.

Prin „*Bazaca*“ — pânzături de toate colorile se întind sub ochii cetățenilor de pe la mahala. Stambă care se vinde ca „*trei coți la un franc*“, „*cremă cavalier*“ și săpun de glicerină.

Acolo se strigă mai mult ca oriunde:

— Cinci parale o mașină de băgat ață în ac

— Două mandarine de-un ban-jumate!

— Numai un gologan perechea de șireturi:

— Ciorapi! Ciorapi! O băncuță și-o pereche!

— Cine mai ia, s'au isprăvit luminările de său! Două d'un ban!

E un haos de glasuri, un cinematograf de chipuri variate, o priveliște pe cari nici un trubadur n'ar șovăi s'o cânte, dacă o muză burgheză l-ar indemnă într'acolo...

La vitrine. — Scene din piață.

Pe la prăvăliile cu firme franțuzești și cu jucării de Crăciun, cupeurile se înghesue câte două sau trei la poartă.

Printre caii lor se strecoară copiii zdrențoși, pe cari minunatele chipuri de porțelan îi atrag la ferestre.

Și doar sunt atâtea frumuseți în dosul geamurilor groase și limpezi!

... Iată pe sub o ghirlandă de hârtie, un maimuțoiu cu haine de catifea, bate toba. Un moșneag nins, dar cu fața tânără, ține în brațe o păpușe îmbrăcată în mătăsoasă roșie. Un August prost își frânge mijlocul și-și încovoiaie genunchii, iar la un colț, un tren se învârtește repede-repede, gata să calce o călăreată subțire, încremenită pe calul ei de lemn stacojiu.

Când perele de sticlă, atârinate de pereții ferestrei se aprind, potopul lor de raze năvălește prin toate ascunzișurile, îndemnând par'că la muncă pe maimuțoiul care s'a obosit pe înserat, și poleind cu lumină bogată, fețele moș-Crăciunilor cu scurteici roze și albastre.

E o feerie de lumini amețitoare, o lume de păpuși, pe care închipuirea o preface într'un oraș din basme, locuit de clovni, maimuțe și elefanți...!

Sunt turnuri din evul mediu, acoperite cu zăpadă; faruri strălucitoare, pe un colț de stâncă; priveliști din alpii ninși; tigri singuratici, rătăciți în pustietățile arse de soare ale Saharei!...

Așa li-se par micuților cu nasuri vinete, jucăriile din fereastră. Pentru cei dinăuntru — copii palizi și cu șoșoni — rafturile împodobite sunt gata să și desfacă porțile și să-și desfășure întreaga comoră, în fața micilor alegători. Vanzătorii își apleacă spinările, mângâie obrazurile grăsuțe ale copiilor și le arată fel de fel de jucării, una mai ispititoare decât alta.

Copilul se îndrăgostește de o păpușă care închide ochii grațios și oricât ar vrea mămăița să-i cumpere un Moș-Crăciun slab și ieftin, el nu-și schimbă hotărârea; hoțul de vânzător a știut să-l convingă în șoapte, că păpușa e mai frumoasă, că Moș-Crăciun nu știe să închidă ochii, dar nu-i spune că e și ceva mai scumpă păpușa...

Un cias-două ține târgul; cupeurile se umplu de jucării și pornesc spre case, urmărite de privirile celor dela geam, a copiilor de săraci în ochii cărora tot se mai dă peste cap. un clovn cu haine înstelate, cu tichia albă...

În așteptarea Moș-Ajunului.

Simigii dorm câte 3—4 ceasuri pe noapte.

Toate podurile și găurile din pivniță sunt cercetate acum, ca să găsească covrigi vechi, pe cari să-i vâre pe sfoară și să-i vândă cu acelaș preț cu care vindeau până acum pe cei calzi.

Sunt foarte mult căutați acum covrigii, fie cât de uscați. Orice bun creștin cumpără de-un franc-doi, ca să aibă ce împărți copiilor cu „*Bunădimineața*“.

O sută de covrigi, două sute de nuci, un chilogram de pere înghețate și de doi lei „*mărunțiș*“, ajung creștinului să împartă toată noaptea, la cetele de colindători.

Binetnțele, băieții cei mari, cari umblă „*cu coru*“, nu se mulțimesc numai cu mofturile astea.

Ei nu cântă „*Răuleț cristalin dulce limpede izvor*“ ci melodii moderne, „*La donna è mobile*“ și „*Marseilleza*“, așa că-i înjosești să le dai covrigi și nuci.

Bă, de multeori nu se mulțimesc nici cu un leu-doi, mai ales când au și cărți de vizită: „*Corul societății Sinceritatea*“, sau „*Junimea cântăreată*“, sau „*Compania de cânturi și melodii*“, sau „*Corul bisericii sf. Sisoe*“.

Trebue să le dai cel puțin cinci lei, să-i înviți în casă, să le dai ceai și prăjituri.

Ce sânt corurile?

„*Corurile*“ se compun de obicei, din elevi de liceu, din elevi de conservator și din soldați bacalaureați.

Dirijorul, cel care ia inițiativa și conduce repetițiile e de obicei bas. Adună la el acasă pe cântăreți, le dă ceai cam nefiert și le încearcă glasurile: unele de tenor, altele de baritoni și cele mai multe răgușite.

Sopranii sunt de obicei băieți de familie, cari au glas subțire și rude cu punga groasă.

Cei mari îi iubesc foarte mult pe soprani, căci fără ei n'ar câștiga nici pe sfert.

Mititeii îi duc pe la mătuși batrâne:

— Tușico, eu sânt cu coru...“

Tușica nu mai poate de bucuria nepoțelului și vorbește bine cu dirijorul, căruia nu uită să-i strecoare ceva arginți, „pentru vizită“.

În seara solemnă, toți coriștii se înarmează cu băte și cu câte o bucată de zahăr — candel, ca să nu li-se dogească vocea.

Ei încep să colinde pe la 8 seara, ca să isprăvească la 11 sau 12 din noapte.

Apoi, cumpără țuică, o fierb cu zahăr și pe-trec până noaptea târziu. Mulți din ei, se duc acasă fără nimic din cei 3—4 lei ce li s'au cuvenit, dar mulțumiți că se pot lăuda.

— Mă, da i-am tras un chef să-i meargă pomina!..

Soprani primesc 40 de bani, o mângăiere, și asigurarea că „la anu“ o să le dea mai mult. Cel care împarte, dirijorul, se ține de proverb și își face parte. Spre ziuă, doi baritoni și un tenor se învoesc să-l bată, fiindcă i-a păcălit. Dar până „la anu“, le trece necazul!..

Cântătorii dimineții. Crăciunul.

Adevărații păstrători ai datinei strămoșești, sunt băieții și fetele până la 14 ani, cari umblă cu traista la spinare.

Ei sunt mulțumiți când primesc câte trei covrigi, patru nuci, o pară, cinci parale și o smochină.

Totdeauna covrigii sunt uscați, căci aforisiții de simigii păstrează toate rămășițele pentru seara de Moș-Ajun.

De obicei, copiii umblă câte 3—4, întră prin curțile oamenilor și cântă, foarte nevinovați, o „Bunădimineața“ africană, fără nici un Dumnezeu. Ei n'au nici tenori, nici soprani. Glasul lor n'are încă nici un nume muzical. Bieții colindători, ca și cei cărora le cântă n'au nici o pretenție.. simfonică.

Pe la opt dimineața, ei își numără câștigul: două traiste deșertate acasă, în cari încă puseră 93 covrigi, 14 pere 138 de nuci, 35 de bani și alte mărunțșuri.

...Se mulțimesc și ei, că au de Crăciun barem ceiace ar trebui să aibă în fiecare zi...

Și când vine ziua așteptată, în toate casele e lumină și e cald: e ziua când săracul își uită de chinul vieții de toate zilele, iar bogatul își dă și mai bine seama câte bucurii poate aduce averea...

București, Dec. 1908.

E. Victor.

VIEAȚA ÎN BUCUREȘTI.

Mișcarea muzicală. — Teatru de diletanți. — „Moș ajunul.“

Lumea s'a deprins mult cu spectacolele la noi. Nici nu se mai poate închipui o reprezentație dată cu o sală pe jumătate goală. Ceeace e și mai mult, se întâmplă să fie în aceiaș seară trei patru spectacole atrăgătoare și la toate sala gume de lume.

S'a dus deci epoca indiferentismului! A trecut în domeniul legendei povestea cu publicul inconsecvent și incapabil să guste arta.

Și această binefăcătoare îmbrățșare a tuturor manifestărilor artistice se resfrânge și asupra producțiilor muzicale.

Despre „simfonicele“ săptămânale nici nu se mai poate vorbi decât cu entuziasmul ce-ți umple sufletul când vezi că ele sunt mult prețuite de publicul mare. Aceste audii de muzică clasică mai mult, au început de a fi apanajul plutocrației noastre. Elita intelectuală a societății, reprezentanți unei burghezii luminate — iată cei ce prețuesc cele mai de seamă producții muzicale.

Pe lângă simfonice, alte concerte sunt destul de cercetate de public. Și acelaș șirag de cântăreți și cântărețe se perondează seară după seară la Ateneu. Să fie numai ceva-ceva talent și publicul dornic de muzică se manifestă, îmbrățșând cu căldură pe ceice merită aceasta.

În acelaș timp Teatrul național își continuă seria de succese cu piese bune, pe gustul tuturor. Și atmosfera de morală sănătoasă împărată de piesa lui Björnsohn „Falimentul“ și de „Institutorii“ lui Förster, cum și de frumusețile literaturii noastre dramatice „Fântâna Blanduziei“, „Noaptea Furtunoasă“ și „Scrisoarea perdută“ — te fac să cugeți cu groază la anii trecuți când curentul pieselor scandaloase răsbătuse din teatrele de vară până pe scena teatrului național!

Noroc însă că a trecut tot și s-a restabilit tradiția unor manifestări sănătoase artistice în întâiul teatru al țării!

Acest curent sănătos a trebuit să cuprindă și pe acea parte a publicului nostru care apreciază, de obicei, reprezentațiile în franțuzește.

Dovadă e o reprezentație dată în scop filantropic de un grup de doamne din lumea bună.

S'au jucat două piesișoare românești, s'a făcut puțină muzică și... o sală ocupată până la ultimul loc arată în deajuns că succesul material al reprezentației acesteia de diletanți a fost la înălțimea cerințelor. Și s'a auzit o românească frumoasă așa cum a realizat-o răposatul Olănescu-Arcanio în piesa lui „Pe malul girlei“.

Deci, din toate punctele de vedere s'a restabilit buna tradiție a răspunsului cuvenit manifestărilor românești în artă!

Și fiindcă veni vorba de tradiție, nu pot să uit tradiționalul concert de Crăciun al societății „Carmen“. Carmeniiștii cu șefului lor în frunte și fac datoria înainte în preajma sărbătorilor.

Colinde și cântece de stea, și bucăți populare, atât de iubite la noi, vor fi iarăș auzite și salutate cu acelaș entuziasm de care nu te poți îndoi, mai ales că biletele au fost luate cu asalt cu câteva zile înainte de data concertului.

Cum să nu te bucore această dragoste pentru tot ce reprezintă tradițiile, legăturile cu trecutul, în vremea noastră de cosmopolitism paradat!

*

Și iar a venit Crăciunul, cu zăpada multă și cu aceiaș dragoste de cămin, de colinde și tradiții păstrate din străbuni. Și iar a venit bucuria aceea fără samăn a lumii mici — lumea copiilor bogați și săraci cari așteaptă cu nerăbdare seara asta a „Moș-ajunului“.

Cine n'a simțit în suflet freamătul acesta de neliniște, de bucurie neașteptată ce o dă noaptea de Moș ajun! Și cum să nu fie oricine mulțumit de fericirea aceasta atât de curată a cetelor de colindători cari umblă din casă în casă, împărăștiind peste tot un fel de dragoste puternică ce unește în noaptea asta pe toți deopotrivă! — „Ne dați, ne dați“ ca să vă dăm un pic din fericirea noastră de colindători; iar dacă nu ne dați, noi tot vă lăsăm în preajmă freamătul cântecului nostru!

Așa spun în refrenul lor „ne dați, ne dați“! colindătorii: și sufletele se induioșează, inimile se înmoaie și toți se duc cu gândul în trecut.

Cede mai fețe de pernă jertfite, și cede mai saci în cari ar încăpea colindătorii! Și-apoi puțința de a strânge cât mai mult și o colindare cât mai departe de casă! Câtă fericire în acest vagabondaj simpatic al cârdelor de colindători ce umple noaptea de cântece, de licăriri, de glasuri ce umplu cu un freamăt de veselie toată noaptea asta de Moș ajun!

Și cei mai mulți umblă în cete. Cei mari poartă în mână câte o bătă cu care, la nevoie, trebuie să dea pept cu dușmanul. Dușmanii colindătorilor sunt câinii mahalalelor, cari își aruncă toată noaptea furia într'un hămăit grozav cu care întimpină pe micii cântăreți.

Iar câte odată, mai pe ziuă, când traistele sunt pline cu mere, nuci și covrigi — colindătorilor le vine poftă de hărjoană, pe când întâlnesc câte doi trei mai necunoscuți, se trage câte o bătă două, — nici în cap, nici în altă parte a corpului,

ci numai în traista cu colindele. Acolo-i tot și acolo doare mai rău!

Iar când se întâlnesc cunoscuții își povestesc tocmai „pe unde au colindat“:

— Noi am trecut de „barele“!

— Și noi am ajuns pînă la Obor!

Ochii le scântee de bucurie și când îi vezi roșii, abia ducând traistele încărcate, în dimineața din ajun, și se pare că s'a risipit iar un vis frumos, trăit de mult aidoma așa cum a fost și o mai fi și d'aci încolo, cât or fi copiii și colindele pe pământ!

N. Pora.

Scrisoare din Bosnia.

(Dela corespondentul nostru.)

30 Decembrie 1908.

Zi de zi aduc jurnalele din monarhie cele mai alarmante știri din provinciile anexate, și aici de fapt nu s'a întâmplat încă nimica, să se dea loc la neliniștire.

Nici un picior sârb sau muntenegrin n'au trecut până în prezent frontiera, nici o patrule n'a fost masacrată, ba mai mult nici o pușcătură nu s'a schimbat încă.

În toată țara e liniște perfectă.

Liniștea aceasta este de a se atribui în prima linie măsurilor severe, cari s'au luat din partea guvernului austro-ungar. O controlă minuțioasă a călătorilor, mai cu seamă în frontieră, paza obiectelor de însemnătate strategică și tactică prin miliție, și un sistem de patrulare intensivă a comunicațiilor completează serviciul de siguranță.

Se știe însă că organizația sârbească agită mai departe, deși numărul nemulțămiiților scade din zi în zi.

Trupele sârbești în mare parte au fost retrase în frontieră, și vestitele bande încă nu au intrat în acțiune.

Țărișoara principelui Nikita e în întregime mobilizată și desvoaltă o activitate febrilă. Pe toate punctele de însemnătate tactică se zidesc baterii, se așează tunuri, și o mulțime de comunicațiuni din nou construite leagă punctele acestor laolaltă și le pun în contact mai intim cu centrele Cetinje și Niksic.

Până în zilele ultime patrulele noastre în frontieră și povesteau năcazurile cu cele muntenegrine, acuma se vede s'a schimbat situația, căci în zilele trecute un brav muntenegrin, care vorbise cu unul de ai noștri au fost legat de ceilalți pe 3 oare de un arbore în fața patrulei noastre, ca se vadă „Schvaba“ disciplina lor perfectă.

S'a stricat și prietinia aceasta!

Mult se plângeau muntenegrinii că țin pază zi și noapte și lucră la drumuri dar soldă nu capătă.

Sensație au făcut deputațiunile, cari s'au reintors din Viena. Turcii, cât și croații erau încântați de primire și sărbătoreau pe „Împăratul“ cu obicinuitul devotament oriental. Dar după Împăratul se ivea imediat marea figură a d-lui Lueger. Cu fală 'mi arată un mare proprietar turc o tabachiere primită dela „Burgmaisterul“ Vienei, zicându-mi: „Vezi Domnule, dela Dr. Lueger“.

Dr. Lueger e azi mai popular în Bosnia-Herțegovina decât Br. Burian! Serbarea iubilară din 2 Dec. a fost într'adevăr o serbare națională.

În toate bisericile și moșee s'a ținut serviciul divin la care au azistat autoritățile militare și civile, precum și mulțime de popor, chiar și mulți sârbi radicali au ținut de bine să se prezinte. Dorința sârbilor și turcilor radicali este autonomia Bosniei-Herțegovinei fie și sub suveranitatea Austro-Ungariei.

Planul acesta însă nu-l vor putea realiza, căci se știe foarte bine, că primul parlament compus din elementele lor ar avea menirea să proclame alipirea țărilor pe lângă regatul sârbesc.

În prezent sunt cei mulțămiiți cu soarta în majoritate covârșitoare.

Sub stările aceste anormale suferă mai mult poporul, căci mare parte din bărbați sunt în America și emigrații, speriați fiind prin știrile alarmante din jurnalele sârbești, că în țară ar fi revoluție, nu mai trimit bani acasă.

În sfârșit au ajuns aici și mult așteptatele transporturi militare și au împrăștiat diferite îngrijorări.

Eră înălțător să vezi trenurile de lungime neobiceșită, încărcate cu băieți sdraveni. Români, germani și unguri se salutau reciproc cu strigăte vesele și ciocneau laolaltă în restaurantele gărilor — dispăruse toate divergențele naționale.

Toți erau de ferma convingere, că merg direct în luptă, și când colo în frontieră liniște perfectă, dar liniște înarmată până în dinți.

Prima consecință a urcării contingentului e ridicarea prețurilor pentru alimente.

Cu transportele au sosit și două batalioane românești, unul din Oradea-mare dela reg. 37, și unul din Bistrița cu bravii grănițeri ai fostului 2-tes Romanen-Grenzregiment, acum reg. de infanterie Nr. 63. Cu mândrie națională pot constata că românii noștri și-au câștigat prin ținuta lor stima tuturor de altă lege. Totdeauna voioși, în serviciu severi și neobosiți, stau noaptea la pândă ca lupii, aud și văd pe distanțe de kilometri ori-care mișcare vrednici descendenți ai strămoșilor lor, cari au luptat pe toate câmpurile de luptă ale Europei, pentru mărirea tronului habsburgic.

Coresp.

ȘTIRI.

Cătră cetitorii noștri. Cu acest număr se sfârșește un an de apariție a revistei noastre în forma ei actuală. Luptând cu mari greutăți de ordin material provocate de multele procese, având în vedere prețul prea mic al abonamentului cu totul disproportionat cu cheltuielile noastre, — ne simțim siliți a ridica pe anul viitor prețul abonamentului la Revista „Țara Noastră“ cu o coroană la an.

Astfel abonamentul la „Țara Noastră“ e:

Austro-Ungaria:		România:	
Pe un an	cor. 6—	lei 10—	
1/2 an	3—	5—	
1/4 an	1.50	2.50	

Rugăm pe cetitorii noștri să binevoiască a-și achită grabnic abonamentul pentru a li-se expedii și pe mai departe revista.

Administrația revistei:

„Țara Noastră“.
Sibiu, — Strada Morii 8.

Conferința „despre Rafael“ ținută Duminică trecută de d-nul profesor Bratu, la Asociație, a plăcut mult.

D-nul Bratu vorbește clar și e și un pătruns cunoscător al picturii în genere.

D-l Dr. Ioan Fruma, avocat în Sibiu, din prilejul adunării generale a „Reuniunii române de agricultură din comit. Sibiu, ținută în Cornățel, a binevoit a se înscrie între membrii pe viață ai numitei Reuniuni, cu taxa de 80 cor.

Coroane eterne. Preastimata doamnă Minerva Dr. Brote, dăruiește întru vecinica odihnă a mamei sale *Ecaterina Draghits*, 5 cor. fondului văduvelor și orfanilor și 5 cor. la darurile ce se împart de Reuniunea sodalilor noștri la Crăciun între săraci.

La redacție am primit al XX-lea raport general al comitetului central al „Reuniunii române de agricultură“ din comitatul Sibiu.

Raportul acesta care oglindește starea prosperă a acestei Reuniuni, aduce pe lângă un material pur economic și îndrumări folositoare. El e întocmit cu gust estetic, și e redactat de d-nul Victor Tordășianu, sprijinitorul neîntrecut al cauzelor nobile.

Din comuna românească Petrovaselo din comitatul Torontal, ni se trimite o amănunțită dare de seamă despre adunarea ținută acolo de despărțământul „Asociației“ din Panciova.

S'a vorbit între altele de faptele și de mărețea noastră figură bisericească a marelui Andrei. S'a cetit monografia comunei Petrovasela și s'a îndemnat poporul la o muncă intelectuală mai întinsă.

Congresul social-democrat al secțiunii române din Ungaria, se va ține în Arad în 9 și 10 Ian. 1909 n. — Congresul va trata chestiunea votului universal și invită pe toți aderenții partidului socialist de-a se prezenta sau a trimite delegați la această sfătuire.

Ingrozitor! În momentul punerii sub tipar a revistei, ziarele aduc știrea extraordinară de emoționantă: un puternic cutremur de pământ întâmplat în Italia de sud, a distrus orașele Messina, Regio de Calabria și o mulțime de sate din împrejurimi. Sunt sute de mii de morți și tot atâția răniți.

Regele Italiei, însoțit de autorități, a plecat la fața locului.

Un atentat în contra d-lui Fallières, președintele republicii franceze a avut loc zilele trecute în următoarele împrejurări:

Un chelner de cafea numit Jean Mattis s'a apropiat într-o zi pe piața Etoile de președintele Republicii Fallières care se preumblă însoțit de secretarul general Ramondon și de colonelul Lasson. Individul apucă pe d-l Fallières de gât și încercă să-l tragă de barbă, însă fu îndată trântit la pământ de cătră d-nii Ramondon și Lasson și în urmă arestat. S'a găsit asupra agresorului o medalie reprezentând pe generalul Mercier, o medalie a Patriei franceze, o hartă, o hârtie albă a sindicatului și o colecțiune de mărci cu efigia ducelui de Orleans. Mattis avea relațiune cu comitetele regaliste; d-l Fallières a avut bastonul său rupt și o zgărietură la ureche produsă de violența izbiturii, însă în urmă a putut în liniște să urmeze preumblarea sa și s'a întors la Eliseu.

Poșta redacției.

St-a. în Br. Se 'ntelege că „loiesc“ la cap „cioclașii“ abilului tribun. Acum, că însinuează infamii și strecoară printre rânduri denunțări păcătoase la adresa noastră, asta-i altă socoteală. Fii sigur d-ta, că privim cu toată liniștea la orice atac și la orice infamie care se îndreaptă împotriva noastră, venind din partea ori-cui. Ne dă mâna să avem această liniște și seninătate, căci, slavă domnului, suntem cu inima și cu mâinile curate. De aceea nu ne ating insultele oamenilor dubioși și suntem în stare ori-când să reducem la valoarea lor adevărată pe fanfaroni. — Că nu răspundem la porcăria cea mai recentă din foia în care cutare „cioclaș“ face cu ochiul pe socoteala „refugiării la București“? Ce să răspunzi? Să-i spui că minte? — O știe și el. — Să-i spui că „refugiatul“ n'are obiceiul să umble cu cerșitoria și că i-se aruncă gratuit o mizerabilă insultă de denunciant? O știe și el. O știm cu toții. Ce să mai lungim vorba. Apropo: Rezultatul „refugiării“ — cum am zice — volumul, apare de Crăciun. Sărbători fericite.

Bibliografie.

G. Ibrăileanu: *Spiritul critic în cultura românească*, Iași, Editura revistei „Viața Românească“ 1909.
R. D. Rosetti: *Dincolo de hotare*, schițe de călătorie. București 1908. Editura Socș.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

„Cassa de păstrare în Mercurea“

societate pe acțiuni.

Primește depuneri spre fructificare cu interese de 4 1/2%, dela Cor. 1000— în sus pe lângă anunț de 180 zile cu interese de 5%, iar dela suma de Cor. 10,000 în sus cu anunț de 360 zile cu interese de 5 1/2%.

Interesele după depuneri se capitalizează de 2 ori pe an, și anume la 30 Iunie și 31 Decembrie st. n.

Darea de interese o plătește institutul separat.

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă.

Acoardă împrumuturi pe cambii; cambii cu acoperire ipotecară; obligațiuni cu caventați; pe ipotecă; credite de cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau hârtii de valoare (acții dela bănci și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 6 1/2%—8%, fără nici o proviziune.

3—20

Direcțiunea.

Banca de asigurare

„TRANSSYLVANIA“

— din Sibiu —

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitaluri pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

— Asigurări populare fără cercetare medicală. —

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului: **95.816.412— coroane.**

Capitaluri asigurate asupra vieții: **9.882.454— coroane.**

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,

pentru capitaluri asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.